سیری
در ایمان

بخش ۱

کاوشی در ایمان

فهرست مطالب

خوش آمدید!	۳
فهرست کتب	۶
تکالیف	۸
جلسه ۰ – معرفی دوره	۱۰
جلسه ۱ – آماده‌سازی ۱	۱۱
جلسه ۱ – گشودن کتاب مقدس	۱۴
جلسه ۲ - آماده‌سازی ۲	۱۷
جلسه ۲ – ایمان چیست؟	۲۱
جلسه ۳ - آماده‌سازی ۳	۲۳
جلسه ۳ – بستر تاریخی عهد قدیم	۲۷
جلسه ۴- آماده‌سازی ۴	۳۲
جلسه ۴- تبعید و خروج	۳۴
جلسه ۵ – آماده‌سازی ۵	۳۷
جلسه ۵ – میثاق و شریعت	۴۰
جلسه ۶ – آماده‌سازی ۶	۴۳
جلسه ۶ – حکمت	۴۶
جلسه ۷ – آماده‌سازی ۷	۵۰
جلسه ۷ – مزامیر	۵۵
جلسه ۸ – آماده‌سازی ۸	۵۷
جلسه ۸ – انبیاء	۶۰
جلسه ۹ – نغمه‌های ظهور	۶۵
ضمایم	۶۶

خوش آمدید!

به بخش یک خوش آمدید. در این کتاب تمرین، شما با فهرست کتب، عناوین تکالیف، کارهای مرتبط به آماده‌سازی هر جلسه و سپس چکیده هر جلسه سر و کار خواهید داشت. اگر بخشی از کارهای آماده‌سازی برایتان چالش‌برانگیز است یا متوجه آن نمی شوید، جای نگرانی نیست، چرا که قطعاً افراد دیگری نیز چنین حسی را خواهند داشت. جلسات هفتگی جایی است برای یادگیری و درک مفاهیم جدید به کمک یکدیگر.

این دوره سفری است برای ذهن، اما مهم‌تر از آن، سیری است در اعماق دل. اینکه شما در این نقطه قرار دارید، گواهی است گویا بر وجود خداوند در درون تک‌تک شما. در طول این مسیر، لازم است عاداتی در خود بپرورانیم برای درک بهتر درباره آنچه خدا بر ما آشکار می‌کند، در ما رشد می‌دهد و به سوی آن هدایت می‌کند.

دعای **تأمل روزانه**[1] راهکار فوق‌العاده‌ای برای این کار است و بر «ریاضت‌های روحانیِ» ایگناتیوس[2] بنا شده است. ایگناتیوس از دو اصطلاح استفاده می‌کند:

تسلی – هر آنچه به ما کمک می‌کند تا با خدا ارتباط برقرار کنیم و موجدِ احساس شادی، سپاسگزاری و ارزشمندی باشد.

حزن – هر آنچه ارتباط ما را با خدا قطع می کند و باعثِ غم، انزوا یا پریشانی خاطر شود.

این دعا، دعایی تأملی است؛ روشی برای مشاهدهٔ بدون حبّ و بغض و شناخت جایگاه خداوند در زندگی. نسخهٔ آنلاین آن در sacredspace.ie موجود است. اما شکل ساده‌ای از آن را در اینجا ارائه می‌کنیم:

در پایان روز چند دقیقه تأمل کنید و از خود سه سؤال بپرسید:

۱. در کجا بارقه‌ای از شکوه خداوندی را مشاهده نمودم؟ — در رویدادهای عادی زندگی در کجا ردپای خدا را دیدید و بابت آن شکرگزاری کنید.
۲. چه چیزی مرا برآشفت؟ — دربارهٔ احساسات، واکنش‌ها و سطح انرژی خود مداقّه کنید و سپس سررشته این امور را به خداوند بسپارید.
۳. برای فردا امیدم به چیست؟ —ساده و واقع‌بینانه باشد.

سپس چند لحظه را با حضور قلب در محضرِ پر مهر و محبت پروردگار سپری کنید.

دعای **تأمل روزانه** به عنوان تمرینی دسته جمعی در کتاب *«خوابیدن با نان[3]»* نوشتهٔ دنیس، شیلا و متیو لین مورد بررسی قرار می‌گیرد. عنوان کتاب برگرفته از داستان زیر است:

در کورانِ بمباران‌های جنگ جهانی دوم، هزاران کودک یتیم شدند و از گرسنگی رنج بردند. آنان که بخت یارشان بود، نجات یافتند و در اردوگاه‌های پناهندگان اسکان داده شدند؛ جایی که به آنها غذا می‌رسید و از آنها مراقبت می‌شد. اما بسیاری از این کودکان که چیزهای زیادی از دست داده بودند، شب‌ها نمی‌توانستند بخوابند. آن‌ها ترس این را داشتند که صبح بیدار شوند و دوباره خود را بی‌خانمان ببینند و گرسنگی باز به سراغشان بیاید. هیچ‌چیز نمی‌توانست آن‌ها را

[1] Prayer of Examen
[2] Ignatius ‘Spiritual Exercises’
[3] ‘Sleeping with Bread’ by Dennis, Sheila and Matthew Linn

آرام کند. سرانجام شخصی به این صرافت افتاد که به دست هر یک از این کودکان تکه نانی هنگام خواب بدهد. با در دست داشتن آن تکه نان، کودکان سرانجام با آرامش به خواب رفتند. در سراسر شب، این تکه‌های نان به آنان دلداری می‌داد که: «امروز غذا خوردم و فردا هم غذا خواهم خورد.»

اهداف ما برای بخش یک

- ارائهٔ طرحی کلی از تاریخ عهد عتیق از رهگذر رویدادها و موضوعات کلیدی
- معرفی موضوعات مهم مربوط به عهد عتیق همچون خروج، تبعید و میثاق
- بررسی ادبیات مزامیر، انبیاء و ادبیات حکمت
- ایجاد پیوند میان عهد عتیق و امروز و به‌کارگیری آموخته‌ها در شاگردی مسیحی، خدمت کلیسایی و پرستش معاصر
- تأمل در سفر روحانی خود و رشد عادات لازم برای پیشرفت مستمر در ایمان

نتایج مورد انتظار از این بخش

دانش و فهم

در پایان این بخش انتظار می‌رود شرکت‌کنندگان به موارد ذیل دست یابند:

- شناخت محتوا و چگونگی شکل‌گیری عهد عتیق
- آگاهی از رویدادهای کلیدی در تاریخ اسرائیل
- درک مباحث الهیات عهد عتیق درباره خروج، میثاق و تبعید
- آشنایی مقدماتی با گونه‌های مختلف نوشتار در عهد عتیق
- ارزیابی و دیگر مهارت‌ها

مهارت‌های تحلیلی و سایر توانمندی‌ها

در پایان بخش، شرکت‌کنندگان خواهند توانست:

- متون و شخصیت‌های عهد عتیق را در بستر تاریخی‌شان قرار دهند.
- منابع عهد عتیق را در متناسب با جهان امروز و به منظور رشد شخصی خود در شاگردی مسیحی، خدمت کلیسایی و پرستش به کار گیرند.
- نسبت به کتاب مقدس عبری همدلی و احترام نشان دهند.

ماهیت این بخش مستلزم تأمل شخصی و خودآگاهی است. شاید بد نباشد که افکار و تأملات خود را با یک راهنمای روحانی، دوستِ همدلِ ایمانی، استاد راهنما، یا رفیق صمیمی و مورد اعتماد در میان بگذارید؛ کسی که بتواند بازخورد و نظر صادقانه به شما بدهد.

فراخوان روزمره

در آغاز بخش دو، روزی است موسوم به«فراخوانِ روزمره»، که هر سال در سطح اسقف‌نشین برگزار می‌شود. این روز فرصت مناسبی است برای تحقیق درباره مفهوم فراخوان یا دعوت الهی در گسترده‌ترین معنای آن، و نیز آشنایی با برخی خدمت‌های

مشخص که از سوی کلیسا به‌طور رسمی تأیید شده‌اند. دعوت‌نامهٔ این رویداد برای شما ارسال خواهد شد، و اساتیدتان تاریخ برگزاری را نیز متعاقبا اعلام خواهند کرد تا بتوانید برای آن روز برنامه‌ریزی لازم را انجام دهید.

بخش یک: فهرست کتب

برخی از این کتب در کتابخانه گروه موجود است و برخی دیگر را می‌توانید درخواست دهید.

شاگردی

بونهوفر، د.، *«بهای شاگردی»* (لندن: SCM، ۱۹۹۹)

کترل، س. و کرافت، س.، *«سفر نیکو»* (CHP، ۲۰۰۰)

لین، س.، د. و م.، *«خوابیدن با نان»* (Paulist Press، ۱۹۹۵)

مورانت، ج.، *«به زندگی خود گوش بسپار»* (نوریچ: Canterbury Press، ۲۰۱۶)

پریچارد، ج.، *« آغاز دوباره در سفر مسیحی»* (SPCK، ۲۰۰۵)

رور، ر.، *« الماس جاودانه»* (لندن: SPCK، ۲۰۱۳)

سیلف، م.، *«نشانه‌ها: سفری ایگناتیوسی»* (لندن: DLT، ۱۹۹۸)

اسنو، م.، *«شاگردی انگلیکانی»* (کمبریج: Grove Books Ltd، ۲۰۲۱)

یانسی، ف.، *«در جستجوی خدای نادیدنی»* (گرند رپیدز: Zondervan، ۲۰۰۰)

الهیات

آکروید، ر. و میجر، د. ، *«ساختن ابزارها: مهارت‌های مطالعه در الهیات»* (لندن: DLT، ۲۰۰۰)

فورد، د. ف.، *« آیندهٔ الهیات مسیحی»* (چیچستر: Wiley-Blackwell، ۲۰۱۱)

گرین، ل.، *«بیایید الهیات‌ورزی کنیم»* (لندن: Mowbray، ۱۹۹۰)

مک‌گراث، آ. ، *« الهیات مسیحی: یک مقدمه»* (لندن: Blackwell، ۲۰۰۷)

مطالعهٔ کتاب مقدس

بورکن، و. و مارگِرا، د.، *« داستان‌های کتاب مقدس را چگونه بخوانیم»* (لندن: SCM، ۱۹۹۸)

ایوانز، ر.، *« کاربرد کتاب مقدس: مطالعهٔ متن»* (لندن: DLT، ۲۰۰۰)

فی، گ.، و استوارت، د.، *«کتاب‌مقدس را چگونه به‌درستی بخوانیم»*، ویرایش دوم (لندن: SU، ۱۹۹۴)

استرنج، و.، «مرجعیت *کتاب مقدس*» (لندن: DLT، ۲۰۰۰)

تراویس، س.، « شروع *با کتاب مقدس*» (آکسفورد: Lion، ۱۹۹۴)

وینتر، د.، و فالکنر، ا.، «*بفرمایید داخل: راهنمایی عملی برای شروع مطالعهٔ کتاب مقدس*» (لندن: BRF، ۱۹۹۷)

مطالعهٔ عهد عتیق

اندرسون، ب.، «*جهان زندهٔ عهد عتیق*» (لندن: Longman، ۱۹۸۸)

بیمسون، کین، پترسون، وایزمن (ویراستاران)، « *اطلس جدید کتاب مقدس*» (لستر: IVP، ۲۰۰۵)

شارپانتیه، ا.، « *چگونه عهد عتیق را بخوانیم*» (لندن: SCM، ۱۹۸۱)

درین، ج.، «*معرفی عهد عتیق*» (آکسفورد: Lion، ۱۹۸۷/۲۰۰۰)

گودر، پ.، « *اسفار پنجگانه: داستانِ آغازها*» (لندن: T&T Clark، ۲۰۰۰)

لارنس، پ.، « *اطلس تاریخی لایِن از کتاب مقدس*» (آکسفورد: Lion Hudson، ۲۰۰۶)

اوتوما، پ. و جردن ، گ.، «*مرزها و تعلق: کتاب روت*» (Canterbury Press، ۲۰۲۱)

پین، د.، « *گاه‌شمار کتاب مقدس*» (آکسفورد: Lion/Candle Books، ۲۰۰۲/۲۰۰۴)

راجرسون، ج. (ویراستار)، « *آغاز مطالعهٔ عهد عتیق*» (لندن: SPCK، ۱۹۹۸)

راجرسون، ج. و دیویس، ف. ، «*جهان عهد عتیق*» (T&T Clark، ۲۰۰۵)

بخش یک: تکالیف

این تکالیف **اختیاری** هستند و شما باید فقط یکی را انتخاب کنید. تعداد کل کلمات بایستی ۲۰۰۰ کلمه (±۱۰٪) باشد. با این حال شما می‌توانید تکلیف خود را به اشکال دیگر نظیر فیلم یا عکس نیز ارائه دهید.

ژورنال بخش یک

برای تهیهٔ ژورنال:

- یک دفترچه تهیه کنید برای یادداشت روزانه افکار، احساسات، بینش‌ها، سردرگمی‌ها یا نگرانی‌هایی که هنگام آماده‌سازی هر جلسه پیش می‌آید .
- سپس بنویسید که در جلسه چه گذشت—آیا چیزی برای شما روشن شد یا بیشتر سردرگم شدید؟
- می‌توانید دربارهٔ گروه نیز تأمل کنید: همکاری اعضا، تأثیر پویایی گروه بر یادگیری شما.
- ابزارهای که برای تأمل از آنها بهره جسته‌اید را نیز لحاظ کنید.
- عنوان هر کتاب جدیدی که خوانده‌اید و شما را به فکر واداشته را نیز به یادداشت خود اضافه کنید.

برای تکلیف:

→ ژورنال خود را خلاصه کنید.
→ مهم‌ترین آموخته‌های خود از این بخش را بیان کنید.
→ تأثیر این آموخته‌ها را بر ایمان‌تان شرح دهید.
→ خدا چه چیزی را در شما رشد می‌دهد یا آشکار می‌کند؟
→ این مسیر ممکن است شما را به کجا ببرد؟

مزمور ۱۳۷

مزمور ۱۳۷ را بخوانید و در پرتو تأملات خود به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:

→ این مزمور در چه شرایطی نوشته شده است؟
→ خود را به جای نویسندهٔ مزمور قرار دهید و درج آیات ۷ تا ۹ را توجیه کنید.
→ آیا مسیحیان می‌توانند هنگام عبادت، آیهٔ پایانی این مزمور را به کار ببرند؟ چند استدلال در رد یا قبول آن بیاورید و سپس نتیجه‌گیری خود را بنویسید.

برای بخش‌های (الف) و (ب) روی‌هم‌رفته حداکثر تا نیمی از تعداد واژه‌ها را در نظر بگیرید و نیم دیگر را به بخش (ج) اختصاص دهید.

داستان‌های آفرینش در سِفْر پیدایش

سفر پیدایش از آیات ۱:۱ تا ۲:۳ و سفر پیدایش از آیات ۲:۴ تا ۲۵ را بخوانید—دو روایت متفاوت از داستان آفرینش.

- → چرا هر دو روایت در کتاب مقدس گنجانده شده‌اند؟
- → چگونه آن‌ها را تفسیر می‌کنید؟
- → دیگران چه می‌گویند؟
- → معانی ضمنی این دو متن برای کلیسای این زمانه چیست؟

کتاب یونس را از ابتدا تا انتها بخوانید.

- → موضوعات کلیدی آن کدامند؟
- → دربارهٔ واکنش یونس به رسالتش چه احساسی دارید؟
- → آیا خود را در او می‌بینید؟
- → پیام کتاب یونس برای انسان‌های این دوره چیست؟

بخش یک کاوشی در ایمان

معرفی دوره

اهداف:

- معرفی دوره
- بررسی شکل‌گیری و عملکرد گروه‌ها و چگونگی یادگیری در این بستر
- مرور مهارت‌های لازم برای مطالعه در این دوره

نیایش آغازین ۵ دقیقه

درنگ در کلام — مزمور ۷-۵: ۸۴

خوشا مردمانی که نیرویشان از تو سرچشمه می‌گیرد،

آنان که دل در گرو زیارت دارند.

و چون از درّهٔ بُکا می‌گذرند،

آن را پر از سرچشمه می‌سازند؛

بارش‌های پاییزی آن مکان را مملو از برکه می‌کند.

آنان از نیرویی به نیرویی دیگر می‌روند،

تا هر یک در صهیون نزد پروردگار خویش حاضر گردند.

معرفی دوره

۱. طرح کلی دوره
۲. کارهای آماده‌سازی مابین جلسات
۳. نقش مدرّسان
۴. ساختار جلسات
۵. راه‌ها

یادگیری گروهی و مهارت‌های مطالعه ۶۰ دقیقه

بخش اول کاوشی در ایمان

جلسهٔ ۱ گشودن کتاب مقدس

آماده‌سازی

کتاب مقدس خود را ورق بزنید. ببینید کدام یک از کتاب‌های عهد عتیق و جدید برای شما آشناست یا تازگی دارد.

۱. کتاب مقدس برای شما چه معنایی دارد؟

۲. آیا از کتاب مقدس داستان مورد علاقه‌ای سراغ دارید؟

۳. از کتاب مقدس در کلیسای شما چگونه در عبادت استفاده می‌شود؟

۴. فیلم پروژه کتاب مقدس را تماشا کنید:

به سایت پروژه کتاب مقدس بروید و روی عبارت های زیر به ترتیب کلیک کنید:

⇒ *چگونه باید کتاب مقدس را خواند* و سپس به این قسمت بروید
⇒ *معرفی کتاب مقدس اپیزود ۱*

https://bibleproject.com/explore/category/how-to-read-bible-introduction

عهد عتیق تقریباً همان مطالبی را در بر دارد که کتاب مقدس عبری (تَنَخ) که امروزه یهودیان از آن استفاده می‌کنند، هرچند ترتیب کتاب‌ها در کتاب مقدس عبری متفاوت است. کتاب‌های قانونِ ثانی[۴]، که **«آپوکریفا[۵]»** نیز نامیده می‌شوند، شامل کتاب‌های طوبیت[۶]، جودیت[۷]، حکمت[۸]، حکمت یشوع بن‌سیراخ[۹]، باروخ[۱۰] و کتاب اول و دوم مَکابیان[۱۱] می‌باشند، و همچنین بخش‌های اضافه‌شده‌ای در کتاب‌های دانیال و اِستِر را در بر می‌گیرند. محدودهٔ دقیق این بخش‌ها در سنت‌های مختلف مسیحی متفاوت است.

عهد عتیق بیش از **۱۰۰۰ سال** زمان برده تا به شکل کنونی‌اش درآید. ساختار آن شامل چهار بخش است:

۱. اسفار پنجگانه (پنج کتاب نخستین): پیدایش- تثنیه
۲. تاریخ: یوشَع - اِستِر
۳. شعر و حکمت: ایّوب، مزامیر- غزلِ غزل‌ها
۴. انبیاء اَشعیا - مَلاکی

بسیاری از متونی که امروز در کتاب مقدس می‌بینیم، در طول این دورهٔ طولانی شکل گرفته‌اند—ابتدا در قالب سنّت شفاهی و سپس به‌صورت نوشته‌هایی که ویرایش، بازنگری و گردآوری شده‌اند. به باور برخی پژوهشگران، قدیمی‌ترین متنِ نوشته شده تقریبا مقارن با رخدادهای اصلی، داوران فصل ۵ –*سرود دِبوره*[۱۲] - می باشد، که احتمالاً توسط شاهدی عینی در حوالی سال ۱۱۲۵ پیش از میلاد نوشته شده است. بخش‌هایی از کتاب دانیال احتمالاً جدیدترین متون عهد عتیق‌اند و به حدود ۱۶۰ پیش از میلاد برمی‌گردند.

[4] Deuterocanonical books
[5] Apocrypha
[6] Tobit and
[7] Judith
[8] Wisdom
[9] Ecclesiasticus
[10] Baruch
[11] 1 & 2 Maccabees
[12] Song of Deborah

تاریخ در کتاب‌مقدس

تاریخ در کتاب مقدس موضوعی ساده و سر راست نیست . اگر کار مورّخ را به معنای امروزی آن در نظر بگیریم که بررسی رشته علل و معلول بین رخدادها بر پایه منابع دست اول است، در این صورت، «تاریخ» در کتاب مقدس بسیار کمتر از آن چیزی است که شاید تصور کنیم.

برخی از بخش‌های عهد عتیق مربوط به دوره‌ای است که در آن نوشتن رواج چندانی نداشته است؛ بنابراین یافتن منابع اولیهٔ دیگر برای تأیید رخدادهای بسیار قدیمی («پیشاتاریخی») که در عهد قدیم آمده بسیار دشوار می‌نماید. البته این بدان معنا نیست که آنها نادرست‌اند؛ بلکه به این معناست که مدرک تاریخی مشخصی که مؤید آنها باشد در دسترس نیست. با این حال، وقتی به دورهٔ تبعید می‌رسیم، منابع تاریخی غیرکتابی فراوانی وجود دارد و به همین دلیل است که می‌توانیم از تاریخ‌های مربوط به آن دوره مطمئن باشیم. در عهد جدید، به‌نظر می‌رسد که با دوره‌ای روبه‌رو هستیم که تاریخ مکتوب بیشتری دارد، امّا همچنان با مشکلاتی روبرو هستیم. برای مثال، نویسندگان اناجیل و سیره رسولان به چیزهایی فراتر از تاریخ‌نگاریِ صرف توجه داشتند، در حالی که نامه‌های عهد جدید نیز بخشی از یک مکاتبه‌اند که بخش زیادی از آن امروزه در دسترس نیست. بنابراین، هرچند این نوشته‌ها ریشه در زمان‌ها و رویدادهای واقعی دارند، امّا هدف اصلی نویسندگان بیشتر طرح موضوعات مربوط به الهیات بوده است تا تاریخ به معنای دانشگاهی‌آن.

آیا این موضوع باید نگاه ما را به مطالب موجود در کتاب مقدس تحت تأثیر قرار دهد؟

آیا درست است که با این نوشته‌ها همانند متون تاریخی برخورد کنیم؟ یا برعکس، این رویکرد نادرستی است؟

بخش اول کاوشی در ایمان

جلسه ۱ گشودن کتاب مقدس

اهداف: آشنایی کلی با محتوای کتاب مقدس

بررسی انواع مختلف نوشتارهای موجود در آن

کشف راه‌های گوناگون برای درک کتاب مقدس

خوش‌آمدگویی و معرفی اعضا ۱۵ دقیقه

هر عضوِ گروه خود را معرفی می‌کند، می‌گوید اهل کجاست و چرا تصمیم گرفته در دورهٔ «سیری در ایمان» شرکت کند.

چگونه به عنوان یک گروه با هم کار می‌کنیم ۲۰ دقیقه

برای اینکه گروهی کارآمد باشیم، بهتر است که دربارهٔ نحوهٔ همکاری با یکدیگر توافق کنیم. این توافق می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- زمان جلسات و رعایت وقت‌شناسی
- حفظ ارتباط در صورت غیبت
- محرمانه نگه‌داشتن مطالب
- گوش دادن به صحبت دیگران بدون قطع حرف آنها
- شیوه‌های مناسب برای طرح سؤال یا ایجاد چالش

توافق نهایی گروه را در جایی یادداشت کنید تا در صورت نیاز به آن رجوع شود.

نیایش آغازین ۵ دقیقه

زمانی برای تأمل ۱۵ دقیقه

→ چه چیزی آموختید؟
→ چه چیزی شما را شگفت‌زده کرد؟
→ آیا چیزی باعث سردرگمی شما شد؟

استراحت

گشودن کتاب مقدس ۲۰ دقیقه

در سه بخش بعدی، کتاب مقدس را با جزئیات بیشتری بررسی خواهیم کرد، اما اکنون با این سؤال شروع می‌کنیم که این کتاب شگفت‌انگیز چگونه و در چه زمانی نوشته شد، تاریخ و جغرافیای رویدادهای ذکر شده در کتاب مقدس چگونه بوده است. واژۀ «Bible» از واژۀ یونانی به معنی «کتاب» گرفته شده است. بهتر است که کتاب مقدس را مانند کتابخانه‌ای از انواع گوناگون کتاب ببینیم، نه یک تک جلد کتاب یکدست؛ کتاب‌های مختلفی که در زمان‌های متفاوت و به دست افراد مختلف نوشته شده‌اند. برخی، حاصل یک فرایندِ طولانیِ ویرایش بوده‌اند و برخی دیگر ممکن است بر حسب اتفاق به شکل کنونی خود درآمده باشند—بخش‌هایی از آن ممکن است گم شده باشند یا پاره هایی نامتناجسی ممکن است در کنار هم قرار گرفته باشند.

در اکثر کتابخانه‌ها، کتاب‌ها بر اساس نوع‌شان دسته‌بندی می‌شوند تا یافتن آنها با سهولت همراه باشد. کتاب‌ها به انواع مختلف تقسیم می‌شوند: تاریخ، آشپزی، علوم، زندگینامه، عاشقانه، علمی–تخیلی و غیره. در کتاب مقدس نیز با کتاب‌هایی مواجهیم که به ژانرهای گوناگونی تعلق دارند، و همچنین بسیاری از بخش‌های درون این کتاب‌ها نیز ژانرهای خاص خود را دارند.

نمونه‌هایی از این ژانرها عبارت‌اند از:

- افسانه و اسطوره
- داستان
- شجره‌نامه
- تاریخ
- قانون
- شعر و سرود
- پیشگویی
- رؤیا
- حکمت
- نامه

فعالیت گروهی

- نگاهی به فهرست مطالب کتاب مقدس خود بیندازید و تا حد امکان نام کتاب‌ها را زیر دسته‌بندی‌های فوق‌الذکر قرار دهید.
- آیا کتابی هست که در هیچ‌یک از این دسته‌بندی‌ها نگنجد یا چندان دربارۀ آن مطمئن نباشید؟
- نظرتان را درباره این فعالیت با گروه به اشتراک بگذارید.

خط زمانی کتاب مقدس ۱۵ دقیقه

فعالیت گروهی

- نگاهی به خط زمانی عهد عتیق بیندازید (در پشت همین کتاب راهنما).
- متوجه چه چیزی شدید؟ - مردم، اماکن و داستان‌ها.
- یافته‌های خود را با دیگر اعضای گروه در میان بگذارید.

نیایش پایانی ۵ دقیقه

بخش اول کاوشی در ایمان

جلسه ۲ ایمان چیست؟

آماده‌سازی

داستان ایمان شما

با استفاده از صفحهٔ **سفر زندگی** (که در «کتاب راهنمای راه‌ها» قرار دارد)، زمانی را به تأمل نیایش‌گونه دربارهٔ زندگی خود اختصاص دهید—فراز و نشیب‌ها، افراد و اماکن کلیدی، رویدادها، امیدها و آرزوها. برخی از این عناصر مهم را یادداشت کنید. وقتی کارتان تمام شد، به مرور آنچه نوشته‌اید و تفکر دربارهٔ سفر ایمانی و جایگاه آن در زندگی خود بپردازید—می‌توانید به این فکر کنید که دست خدا را چه هنگام به‌طور ویژه احساس کرده‌اید.

- متوجه چه چیزی می‌شوید؟
- چه چیزی آموخته‌اید؟

ایمان در کتاب مقدس

بخش زیر از کتاب مقدس را بخوانید و به پرسش‌هایی مطرح شده در ذیل فکر کنید:

عبرانیان از ۱۱:۱ تا ۱۲:۳

پرسش‌ها:

- با بیان خودتان توضیح دهید که نویسنده در این بخش چه تعریفی از «ایمان» ارائه می‌دهد.
- آیا می‌توانید آن را در یک کلمه خلاصه کنید؟
- به نظر شما این نویسنده چه فهمی از رابطهٔ بین ایمان و عمل دارد؟

چیزی را با خود به جلسه ۳ بیاورید که بیانگر رابطه شما با خداوند است. (برای مثال، یک متن، یک شئ، یک عکس، یک آهنگ و مانند آن)

واژۀ یونانی ایمان (pistis) با ریشۀ فعلیِ ایمان آوردن / باور داشتن (pisteuo) مشترک است. نخستین کاری که مسیح در آغاز رسالت خویش انجام می‌دهد این است که مردم را دعوت می‌کند تا به بشارت او ایمان بیاورند (مرقس ۱:۱۵).

ایمان همچنین یکی از مفاهیم اصلی در الهیات پولسِ رسول است و بخش زیادی از نامۀ او به رومیان به بررسی معنای ایمان اختصاص دارد. در واقع، در سراسر کتب عهد جدید—به‌جز نامۀ دوم و سوم یوحنا—حداقل یک اشاره به ایمان وجود دارد.

مفهوم ایمان در مسیحیت آنچنان بنیادی است که واژۀ یونانی pistos به اصطلاح رایج برای توصیف پیروان حضرت عیسی تبدیل شده است. مسیحیان به تعبیر ساده‌تر «باورمندان» هستند؛ یعنی کسانی که ایمان دارند.

ایمان معانی متفاوتی دارد. گاه به معنای پاسخی به مسیح است که باعث شفای شخص می‌شود؛ گاه به معنای پذیرش پیام مسیح است؛ گاه نشانۀ قوّت قلب در مواجه با مرگ است؛ و گاهی نیز به معنای توانمندی در غلبه بر وسوسه‌ها. اینها نمونه‌های واضحی هستند که وجه مشترکی دارند، اما به موقعیت‌ها و واکنش‌های بسیار متفاوتی نیز اشاره می‌کنند.

اگر واژۀ «ایمان» را در سراسر عهد جدید واکاوی کنیم، به معانی بیشتری هم خواهیم رسید. شاید پیچیده‌ترین نمونه، نحوۀ ارجاع پولس و یعقوب به یک واقعۀ مشترک در زندگی ابراهیم باشد—یکی برای اثبات اینکه او با ایمان نجات یافت، و دیگری برای اثبات اینکه او با ایمان نجات نیافت! (نگاه کنید به رومیان از ۳:۱۹ تا ۴:۲۵ و یعقوب از ۲:۱۴ تا ۲۶. البته مخاطبان هر یک از این نامه‌ها نیز در اینجا مهم است).

شیوه‌های تفکر در باب ایمان

ایمان به مثابۀ رابطه

> ایمان در بسیاری از روابط و فعالیت‌های انسانی به چشم می‌خورد. در این معنا، مراد از ایمان داشتن اعتماد به شخص یا چیزی بیرون از خودمان است—مثل رابطۀ میان مسافران و خلبان هواپیما.
>
> ایمان مسیحی رابطه‌ای از اعتماد به خداوند است، حتی زمانی که کاملاً درک نکنیم این اعتماد چه معنایی دارد. روابط به مرور رشد می‌کنند و برای غنی شدن و عمیق‌تر شدن آن، نیازمند تعهد از سوی هر دو طرف می‌باشد.

ایمان به مثابۀ پاسخ

در دل مسیحیت، تجربه‌ای از دگرگونی درونی قرار دارد که پولسِ رسول از آن در رساله دوم قرنتیان ۵:۱۷ به «آفریدهٔ تازه؛ کهنه سپری شده است؛ تازه پدیدار گشته است» تعبیر می کند. این آفریدهٔ تازه زمانی شکل می‌گیرد که ما به پیام عیسی لبیک می‌گوییم. این پیام صرفاً جنبه اِخباری ندارد، بلکه پاسخی را می‌طلبد.

آن پاسخ شامل موارد زیر می‌شود:

- اعتماد به محتوای پیام (تفکر)
- تعهد نسبت به کسی که پیام از طرف او می‌آید (بودن)
- اقدام در پاسخ به پیام (انجام دادن)

ایمان به مثابه اعتماد

یکی از برداشت‌های نادرست اما رایج دربارهٔ ایمان این است که آن را اساساً نوعی «باور داشتن به چیزی» تلقی کنیم—برای مثال باور به اعتقادنامه‌های تاریخی، یا وحیانی بودن کتاب مقدس، یا مصونیت پاپ از خطا.

ایمان صرفاً دربارهٔ باور داشتن به چیزی نیست؛ بلکه دربارهٔ اعتماد کردن به کسی است. هرچقدر هم باور به چیزهایی اهمیت داشته باشد، این باورها هرگز نمی‌توانند هستهٔ اصلی ایمان برای پیروان مسیحیت باشد.

ایمان به مثابه تصمیم

در نزد برخی مسیحیان، مهم‌ترین جنبهٔ ایمان «درستکار شمرده شدن نزد خدا» است. این معمولاً نتیجهٔ یک عمل ایمانی دانسته می‌شود—تصمیمی که در لحظه‌ای خاص گرفته می‌شود، اما پیامدهای ماندگاری دارد. مردم گاهی آن را «نوکیشی»، یا «تولدی دوباره» می‌نامند.

برای بسیاری، لحظه‌ای که تصمیم می‌گیرند به خدا اعتماد کنند واقعاً مهم است. اما دانستن اینکه اعتماد رکن اساسی ایمان است به ما کمک خواهد کرد تا به بفهمیم که اهمیت آن تصمیم نه در خودِ عمل تصمیم‌گیری، بلکه در رابطهٔ جدید اعتماد است که به آن تصمیم منتهی می‌شود. لحظهٔ تصمیم می‌گذرد؛ اما رابطهٔ اعتماد ادامه می‌یابد.

ایمان به مثابهٔ تردید

یکی از رازهای بزرگ ایمان ارتباط آن با مقوله تردید است. اعتماد داشتن به شخصی، علیرغم اینکه دلایلی بر بی اعتمادی به وی وجود دارد، بسیار باارزش‌تر و عمیق‌تر از اعتمادی است که هیچگاه دستخوش شک و تردید نشده است.

تردید در ما حس ضعف و آسیب‌پذیری ایجاد می کند، اما ایمان ما تقویت می‌شود و تجربه ما از خدا با گذشت زمان پربار می‌شود، زمانی که با شرایط سختی روبرو هستیم یا زمانی که احساس می‌کنیم جنبه‌هایی

از ایمان‌مان به چالش کشیده شده است. کتاب مقدس به توصیف افرادی می‌پردازد که با خدا کشتی می‌گیرند (یعقوب) یا ایمان آنها تا سرحد فروپاشی پیش رفته است (مانند ایّوب) .

بخش اول کاوشی در ایمان

جلسه ۲ ایمان چیست؟

اهداف: رسیدن به فهم جامع‌تری از ایمان

تأمل بر سفر ایمانیِ شخصی و چگونگی رشد بیشتر آن

نیایش آغازین و یادآوری نام‌ها ۱۰ دقیقه

زمانی برای تأمل ۱۰ دقیقه

ارتباط با خدا ۲۰ دقیقه

آنچه این هفته آورده‌اید تا مبیّن رابطه شما با خدا باشد را به گروه نشان دهید و به همدیگر بگویید که آن چه معنایی برای شما دارد.

مطالعهٔ کتاب مقدس و بحث دربارهٔ ایمان ۳۰ دقیقه

فعالیت گروهی

- از تکلیف خود در بخش آمادگی برای بحث درباره پاسخ‌هایتان به متن عبری استفاده کنید.
- در گروه خود تلاش کنید تا به تعریف خود از **ایمان چیست؟** برسید.

هر گروه تعریف خود را به اشتراک می‌گذارد.

استراحت

ایمان و تمامی ابعاد زندگی ۲۰ دقیقه

از ما خواسته شده تا ایمان خود را در سراسر زندگی به کار بندیم.

- به نمودار زیر نگاه کنید و بگویید که ایمان شما در هر یک از این حوزه‌های زندگی چه معنایی دارد.
- اگر ایمان یک سفر مادام‌العمر است، چه عادت‌هایی باید در زندگی خود ایجاد کنید تا توشه این سفر باشد؟

حدود ۱۰ دقیقه به‌صورت فردی برای تأمل در این پرسش‌ها زمان بگذارید.

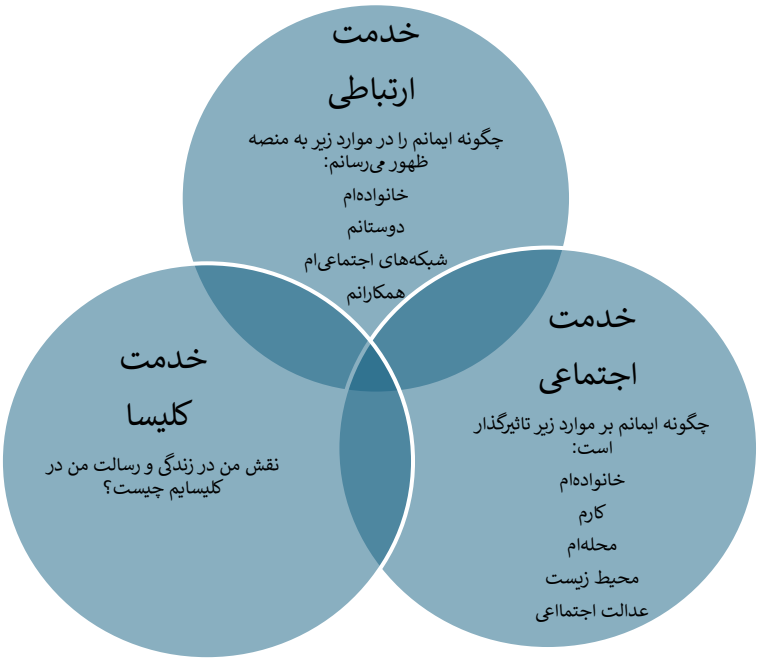

به صورت دسته‌های دو یا سه نفره درباره نتیجه آن گفت‌وگو کنید.

نیایش پایانی ۱۰ دقیقه

زمان نیایش فرصت خوبی است برای صحبت با خدا دربارهٔ معنایی که نمادتان برایتان دارد. ممکن است مربیان شما بخشی از نیایش یا موسیقی را در اختیار شما قرار دهند تا فضای مناسب برای انجام این کار ایجاد شود.

بخش یک جست‌وجوی ایمان

جلسه ۳ شخصیت‌های عهد عتیق در بستر تاریخی‌شان

آماده‌سازی

مدتی را صرف تأمل در آموخته‌های خود کنید، به‌ویژه درباره آنچه از محتوای کتاب مقدس و نحوهٔ استفاده از آن یاد گرفته‌اید.

چه چیز شما را شگفت‌زده کرده است؟

مروری بر کتاب مقدس

ممکن است بخواهید ویدئوی زیر را تماشا کنید تا داستان کتاب مقدس برایتان یادآوری شود:

ویدئوی معرفی داستان کتاب مقدس | BibleProject

بستر جغرافیایی و تاریخی عهد عتیق

رویدادهای کتاب مقدس در خاور نزدیکِ عهد باستان رخ می‌دهند، در منطقه‌ای که به «هلال حاصل‌خیز» معروف است؛ منطقه‌ای که از میان‌رودان (بین دو رود دجله و فرات) تا مصر امتداد دارد. میان‌رودان مرکز امپراتوری‌های مهمی همچون آشوریان، بابلیان و پارسیان بود. مصر نیز مرکز سلسله‌ای از امپراتوری‌های پی‌درپی به‌شمار می‌رفت.

میان این دو قدرت بزرگ، سرزمین مقدس قرار دارد، جای در حد فاصل بین دریای مدیترانه و رود اردن؛ رود اردنی که از دریاچهٔ جلیل سرچشمه می‌گیرد و به بحرالمیت می‌ریزد. جای تعجب نیست که این منطقه در بیشتر دوره‌های تاریخی تحت سیطره مصر یا امپراتوری‌های میان‌رودان بوده است.

بزرگ‌ترین دگرگونی در وضعیت فوق با ظهور اسکندر مقدونی رخ داد؛ او در سال ۳۳۳ پیش از میلاد، ایرانیان را شکست داد و در سال‌های بعد کنترل سراسر این ناحیه را به دست گرفت. پس از اسکندر، فرهنگ یونانی در منطقه غالب شد و تا دوران سلطه رومیان نیز ادامه یافت. این منطقه دارای مزایای جغرافیایی فراوانی است و به همین دلیل به مهد تمدن شهرت یافته است.

رودهای مهمی مانند نیل در مصر و دجله و فرات که میان‌رودان را در بر می‌گیرند—آب و خاک حاصل‌خیز را برای شکل‌گیری تمدن فراهم کرده‌اند.

این دو ناحیه در امتداد ساحل مدیترانهٔ شرقی به هم پیوند می‌خورند؛ جایی که زمین حاصل‌خیز میان کوه‌ها و بیابان‌ها محصور شده و رود اردن درهٔ خود را آبیاری می‌کند. اگر از زاویه‌ای وسیع‌تر نگاه کنیم، می‌بینیم که «هلال حاصل‌خیز» سه قاره را به هم متصل می‌کند :اروپا، آسیا و آفریقا. گیاهان، جانوران و انسان‌ها همگی می‌توانستند از این مسیر عبور کنند و در این منطقه ساکن شوند. پیدایش کشاورزی در این ناحیه امکان زندگی یک‌جانشینی را فراهم کرد و همین امر سبب پدیدآمدن شهرها و سپس شکل‌گیری امپراتوری‌های مهم شد.

برای امپراتوری‌ها، سازمان سیاسی و اجتماعی پیچیده لازم بود و احتمالاً این نیاز به ابداع نوشتن انجامید. پیشرفت‌های فناوری شامل توانایی ساخت‌وساز با چوب، سنگ و آجر بود؛ اما دوره‌های تاریخی به‌ویژه با تحولات کار با فلز مشخص می‌شوند. در این منطقه گذار از عصر برنز به عصر آهن در حدود سال ۱۲۰۰ پیش از میلاد رخ داد.

چهار دوره یا مقطع در تاریخ عهد عتیق که باید بدانید:

۱. پیدایش ملت اسرائیل در سرزمین مقدس

در سده‌های ۱۱ و ۱۲ پیش از میلاد، قوم خدا از مردمی کوچ‌نشین به مردمی یک‌جانشین در «سرزمین مقدس» تبدیل می‌شوند. شخصیت‌های کلیدی این دوران :پدران امت؛ ابراهیم، اسحاق، یعقوب و... شخصیت‌های مهم بعدی عبارت بودند از موسی

و داوران. هویت قومی آنان از پیوندی که از طریق اسحاق به ابراهیم می‌رسید و هویت دینی آنان به عنوان قوم خدا از طریق عهد ختنه، رخدادهای خروج و اعطای شریعت در کوه سینا شکل می‌گرفت. (خروج ۶-۴: ۱۹)

۲. عصر پادشاهی

از حدود سال ۱۰۰۰ تا ۵۸۶ پ.م.، سلسله‌ای از پادشاهان بر بزرگ‌ترین و باثبات‌ترین نظام سلطنتی تاریخ قوم یهود حکومت کردند. نخستین پادشاهان مهم عبارت بودند از شائول، داوود و سلیمان. از این دوره به «عصر طلایی» یاد می‌شود.

پس از مرگ سلیمان، شکاف‌های داخلی در آنچه داوود بنا نهاده بود شروع به نمایان شدن کرد و در سال ۹۲۲ پ.م، . پادشاهی این قوم به دو بخش تقسیم شد: یکی اسرائیل (مشتمل بر ده قبیله) و دیگری یهودا (مشتمل بر دو قبیله یهودا و بنیامین). پادشاهی شمالی اسرائیل در سال ۷۲۲ پ.م. به دست آشوریان نابود شد. آشوریان برخی ساکنان را تبعید و به جای آن گروه‌هایی را از بخش‌های دیگر امپراتوری در آنجا اسکان دادند. این امر، جمعیتی چند نژادی و نسخه تلفیقی از دو آئین یهودیت پدید آورد که در سامریه رواج یافت که در نهایت منتج به همان سامریان عصر عیسی گردید. زبان آشوری‌ها، یعنی آرامی، به زبان اصلی منطقه تبدیل شد و این همان زبان مادری عیسی بود.

پادشاهی جنوبی یهودا، که به معبد داوود نبی در اورشلیم وفادار مانده بود، هرچند به شکل بسیار ضعیف شده، سرانجام در سال ۵۸۶ پ.م. به دست بابلیان نابود شد.

۳. تبعید یهودا در بابل

بابلیان، برخلاف آشوریان، سیاست‌شان این بود که نخبگان ملل مغلوب را به بابل منتقل کنند؛ با گذشت زمان آنان اجازه می‌یافتند تا در آنجا در صلح و آرامش زندگی کنند. فقرا در سرزمین خودشان باقی می‌ماندند تا تحت نظارت به کار گرفته شوند.

تبعید برای یهودا رویدادی بسیار مهم بود و گمان می‌رود که در همین دوران بخش عمدهٔ عهد عتیق گردآوری شده است؛ یعنی سنت شفاهی قوم اسرائیل ثبت و ضبط گردید و آنان توانستند حول داستان مشترک خویش متحد بمانند.

تبعید از سال ۵۸۶ تا سال ۵۳۸ پ.م. ادامه داشت، تا اینکه پارسیان، بابلیان را از سریر قدرت در منطقه به زیر کشیدند و به برخی از تبعیدیان اجازه بازگشت به موطن خود و بازسازی اورشلیم در سال ۵۳۸ پ.م . را دادند.

۴. دورهٔ پس از تبعید

عِزرا و نِحِمیا پس از بازسازی معبد، نظارت بر بازسازی اورشلیم را عهده‌دار شدند. در این دوره، تأکید روزافزون بر شریعت و تفسیر آن قرار گرفت. احساس می‌شد که این امر ممکن است از تکرار فاجعهٔ تبعید جلوگیری کند. در نتیجه، کاتبان و فَریسیان [۱۳] قدرت یافتند.

[۱۳] «فریسیان» نام یکی از فرقه‌های دینی یهود در دوران معبد دوم بود که به رعایت دقیق شریعت و سنت‌های شفاهی مشهور بودند و در متون دینی (از جمله عهد جدید) نیز از آن‌ها یاد شده است.

یهودیان در بخش‌هایی از این دوره توانستند خود را اداره کنند، اما همواره تحت سلطهٔ نیروهای خارجی بودند. منطقه سکونت آنان تحت نفوذ امپراتوری یونان قرار گرفت و در زمان عهد جدید بخشی از امپراتوری روم بود. در سدهٔ دوم پ.م. در پی قیام مَکابیان، آنان برای مدتی کوتاه به خودمختاری رسیدند.

یکی از شخصیت‌های فوق‌الذکر عهد عتیق را انتخاب کنید. ببینید چه اطلاعاتی می‌توانید دربارهٔ او بیابید و اینکه این شخصیت چه اهمیتی می‌تواند برای روزگار ما داشته باشد.

شاید مایل باشید پیوست ۱ را مطالعه کنید؛ این بخش جزئیات بیشتری دربارهٔ تاریخ خاور نزدیک باستان و چگونگی گردآوری و تدوین عهد عتیق ارائه می‌دهد.

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۳ شخصیت‌های عهد عتیق در بستر تاریخی‌شان

اهداف: قراردادن شخصیت‌های نام‌آشنای عهد عتیق در بستر تاریخی‌شان

بررسی مفهومِ تکوین در فهم الهیات از رهگذر عهد عتیق

نیایش آغازین ۱۵ دقیقه

لِکتیو دیوینا[۱۴] شیوه‌ای کهن برای مطالعه کتاب مقدس است و معنای آن «قرائت مقدس» است. این روش به ما کمک می‌کند کلمات را مزه‌مزه کنیم، در خود جذب کنیم و بگذاریم با ما سخن بگویند.

نسخه‌ای از کتاب اشعیا باب ۳۵ تهیه کنید در حالی که مربی، گروه را گام به گام همراهی می‌کند.

گام ۱ خواندن

- متن را آهسته و با تأنی بخوانید.
- در هر واژه تأمل کنید و هر عبارت را مزه مزه کنید.
- هرآنچه در متن آورده شده از مناظر، بو، صدا و تصویر، در ذهن خود مجسم کنید.
- آیا واژه، عبارت یا ایده خاصی هست که بیش از بقیه توجه‌تان را جلب کرده باشد؟

گام ۲ تأمل

- برای مدتی به آن واژه، عبارت یا ایده بیندیشید.
- چه چیزی ممکن است به شما بگوید؟

گام ۳ پاسخ

- در نیایش، پاسخ خود را به این بخش به خدا عرضه دارید—این پاسخ می‌تواند شکرگزاری، گریه و زاری، ستایش یا پرسش باشد.

گام ۴ آرام‌گرفتن

- زمانی را در سکوت بگذرانید، چند نفس عمیق بکشید تا ذهنتان آرام شود.

[14] Lectio Divina

- با دلی پذیرا در انتظار رحمت پروردگار بنشینید —همچون ارتباط خاموش میان مادر و نوزاد در خواب که در آن رابطه‌ای فراتر از واژه‌ها شکل می‌گیرد.

زمانی برای تأمل ۱۰ دقیقه

تمرین مقدماتی ۲۰ دقیقه

به صورت گروهی، فهرستی از ۱۵ شخصیت عهد عتیق تهیه نمایید.

با استفاده از چهار دوره یا مقطع تاریخ عهد عتیق (که در بخش آمادگی شرح آن آمد)، یک خط زمانی ساده تهیه کنید. به صورت گروهی، جای هر شخصیت را در این خط زمانی مشخص کنید.

استراحت

داستان برخی از شخصیت‌های عهد عتیق ۳۰ دقیقه

فعالیت گروهی

به هر گروه یکی از شخصیت‌های زیر داده می‌شود تا دربارهٔ او تحقیق شود.

- با استفاده از اطلاعات ارائه‌شده و دانش شخصی، یک زندگی‌نامهٔ کوتاه دربارهٔ آن شخصیت بنویسید، بر اساس موارد زیر:
  - او به کدام دوره از تاریخ قوم اسرائیل تعلق دارد؟
  - در کدام یک از کتبِ کتاب مقدس ظاهر می‌شود؟
  - ما چه چیزهایی دربارهٔ او کشف کردیم؟
  - او چه پیامی برای روزگار ما دارد؟
- در پایان، جملهٔ زیر را تکمیل کنید تا در آیین پایانی عبادت استفاده شود:
  «ما خدا را شکر می‌کنیم برای فلان، برای...شان»

ابراهیم

یک «نیای بزرگ» که از سوی پیروان همهٔ «ادیان ابراهیمی» (یهودیان، مسیحیان و مسلمانان) مورد پذیرش است و هر سه او را «پدر» آئین خویش می‌دانند. هر سه دین، ابراهیم را خلیل الله یا «دوست» خدا می‌نامند. روایت‌های مربوط به ابراهیم در فصل‌های ۱۲ تا ۲۵ سِفر پیدایش آمده است.

فرازی از کتاب مقدس: سِفر پیدایش ۹-۱: ۱۲

سؤالات کلیدی:

- این فصل را «مفتاحِ» کتاب پیدایش می‌نامند. چه چیزی آن را تا این حد مهم کرده است؟
- خدا در آیات ۲ و ۳ چند وعده مشخص به ابراهم می‌دهد؟ از این وعده‌ها، آیا یکی از آنها مهم‌تر از بقیه است؟
- براساس آنچه در این آیات می‌بینید، آیا می‌توان گفت خدا خواسته بیش از همه به‌عنوان خدای قوم اسرائیل (نسل ابراهیم) شناخته شود، یا خدای همهٔ جهانیان؟
- بررسی کنید این فراز چگونه در ایمان عهد جدید در عبرانیان ۱۰-۸: ۱۱ دیده شده است. ابراهیم در چه چیزی بیش از همه به ما انسان‌های امروزی شبیه است؟

یوشع

کتاب یوشع شهادتی است بر فضل و قدرت خدا (یَهوه) که اسرائیل باستان او را خدای حاکم بر همه چیز می‌دانست. این کتاب، داستان قوم اسرائیل را بیان می‌کند که تحت رهبری یوشع و با امداد الهی، از رود اردن عبور کردند تا سرزمین کنعان را به تصرف خود درآورند. این سرزمین عطیهٔ خداوندی بود، وعده‌ای که به نیاکان قوم داده شده بود، و قرار بود در ازای خدمت به خدا آن را در اختیار داشته باشند.

فرازی از کتاب مقدس: یوشع ۹-۱: ۱

سؤالات کلیدی:

- فکر می‌کنید اسرائیل از ۴۰ سال سرگردانی در بیابان چه درس‌هایی آموخت؟
- این فراز چه چیزی دربارهٔ رهبری خوب می‌گوید؟
- نام «عیسی» شکل یونانی نام «یوشع» است. به نظر شما، در این فراز از چه جنبه‌های یوشع شبیه عیسی مسیح است؟
- یوشع، قوم خود را در دوران گذار یعنی از دوران خروج به دوران ملت‌سازی رهنمون کرد. به زمانه‌ای که ما در آن زندگی می‌کنیم فکر کنید - از چه منظر ما مجبوریم تا در دوران گذاری مشابه زیست کنیم و چه درسی می‌توانیم از این داستان بیاموزیم؟

داوود

دومین (و به‌گفتهٔ برخی بزرگ‌ترین) پادشاه اسرائیل. او از چوپانی برای گوسفندهای پدرش فراخوانده شد تا ردای پادشاه قوم خدا را بر تن کند.

فرازی از کتاب مقدس: کتاب اول سموئیل ۱۳-۱: ۱۶

سؤالات کلیدی:

- چه تجربیاتی را می توانید به خاطر آورید که به شما آموخته تا به فراتر از ظاهر نگاه کنید؟
- چه ویژگی‌هایی ممکن است در دعوت داوود به سلطنت نقش کلیدی داشته باشد؟

- اگر ترجمهٔ امروزی کتاب مقدس را همراه دارید که شامل کتب آپوکریفایی است، شاید بتوانید مزمور ۱۵۱ را پیدا کنید که در میان «طومارهای بحرالمیّت» کشف شده است. این مزمور دربارهٔ داوود چه می‌گوید؟
- داستان‌های مربوط به داوود تا پایان کتاب دوم سموئیل ادامه دارد. از چه منظری او بزرگ‌ترین پادشاه اسرائیل بود؟ و از چه منظری یکی از ضعیف‌ترین آنان؟

اِستِر

استر دختر جوان یهودی بود که در شهر شوش، پایتخت امپراتوری پارس، در زمان پادشاهی خشایارشا زندگی می‌کرد. پادشاه همسرش، ملکه وَشتی، را به دلیل نافرمانی از خود طرد می‌کند. پس از آن جست‌وجویی برای یافتن ملکهٔ جدید آغاز می‌شود و استر انتخاب می‌شود. در همین زمان، وزیر اعظم پادشاه نقشه‌ای برای نابود کردن جمعیت یهود می‌چیند، چون مُردِخای، خویشاوند نزدیک استر، از تعظیم در برابر او سر باز می‌زند . مردخای از استر می‌خواهد راهی برای نجات قوم خود پیدا کند.

امروز داستان استر در جشن یهودی «پوریم» گرامی داشته می‌شود.

فرازی از کتاب مقدس: استر ۴

سؤالات کلیدی:

- در پاسخ استر چه چیزی توجه شما را به خود جلب می‌کند؟
- او چه صفاتی از خود بروز می‌دهد؟
- داستان استر چگونه در دل داستان بزرگ‌تر قوم یهود جای می‌گیرد و پیامد آن چیست؟
- چرا ممکن است این داستان برای امروزه روز مهم باشد؟

اَشعیا

به‌طور کلی، پیشگویی‌های پیامبری به این نام در ۳۹ فصل اول کتابی به همین اسم جمع‌آوری شده است. فصل‌های بعدی شامل پیشگویی‌هایی با منشأ نامعلوم‌اند، اما بیشتر آنها به کسی نسبت داده می‌شود که پژوهشگران او را «اشعیای دوم[۱۵]» می‌نامند، کسی که دوره حیاتش به پس از بازگشت بنی اسرائیل از تبعید برمی‌گردد.

فرازی از کتاب مقدس: اشعیا ۸-۱: ۶

سؤالات کلیدی:

- نظر شما دربارهٔ دعوت اشعیا به خدمت مذهبی چیست؟
- براساس سخنان اشعیا در این فصل، او چه چیزهایی را دربارهٔ ذات الهی مهم می‌داند؟
- چه تغییر چشمگیری میان آیهٔ ۵ و ۸ در اشعیا رخ داده بود؟
- شما چه تجربه‌ای از شنیدن صدای خدا داشته‌اید؟

[15] Deutero-Isaiah

جمع‌بندی ۲۰ دقیقه

از هر گروه بخواهید خلاصه زندگی‌نامهٔ از پیش تهیه شده خود را برای کل کلاس ارائه دهد.

سپس دربارهٔ بینش‌های حاصله بحث و تبادل نظر کنید:

- خدا کیست؟
- زندگی به‌عنوان قوم خدا به چه معنا است؟

آیین پایانی عبادت ۱۰ دقیقه

هر گروه بخش پایانی کار خود را بلند می‌خواند:

مثلا « **خدا را شکر می‌کنیم برای ابراهیم، برای...ش**»

پس از هر جمله، کمی مکث کنید تا دیگران بتوانند افکار یا ادعیه خود را، چه به صورت زمزمه و چه با صدای بلند، ابراز دارند.

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسهٔ ۴ خروج و تبعید
آماده‌سازی

دو رویداد از مهم‌ترین رویدادها در تاریخ عهد عتیق، **خروج** و **تبعید** هستند. هر دو رویداد، نوعی سفر از سرزمینی به سرزمین دیگر را شامل می‌شوند. با این حال، خروج سفری از بندگی به آزادی و ورود به سرزمین موعود است، در حالی که تبعید سفری از آزادی و خودمختاری به اسارت است.

دربارهٔ هرآنچه از این دو رویداد می‌دانید تأمل کنید و شباهت‌ها و تفاوت‌های میان آن دو را بررسی کنید.

خروج از ۱۳:۱۷ تا ۱۴:۳۱ را یک بار به طور کامل و پیوسته بخوانید، با هر نسخه‌ای که ترجیح می‌دهید.
چه چیزی برای شما جالب است؟

مزمور ۱۳۷ را کامل بخوانید. پس از یک بار خواندن، این سؤال را از خود بپرسید: «دل‌تنگ‌ترین لحظه زندگی‌ام چه زمانی بوده است؟»

اکنون مزمور را دوباره بخوانید و به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:

- حال‌وهوای آیات ۱ تا ۶ را چگونه توصیف می‌کنید؟
- کلمات یا عبارات کلیدی را مشخص کنید.
- به نظر شما، انگیزه‌های اصلی در پس آیات ۸ و ۹ چه بوده است؟
- این مزمور چه کمکی می‌تواند به هنگام رویارویی ما با رنج‌های عمیق زندگی بکند؟

دربارهٔ اهمیت موارد زیر برای قوم بنی اسرائیل تحقیق کنید:

- سرزمین
- پادشاه
- معبد

معانی ضمنی آنها برای روزگار ما چه می‌تواند باشد؟

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۴ خروج و تبعید

اهداف:

- تبیین سنّتِ خروج در عهد عتیق، بررسی تأثیر تجربهٔ تبعید، و واکاوی پیام این رویدادها برای جهان امروز.

نیایش آغازین ۱۰ دقیقه

این دعا اقتباسی از دعایی است که در آغاز آیین پَسَح خوانده می‌شود:

چه مبارک هستی، ای خدایِ جمله مخلوقات.
تو ما را، قوم خود را، برای خدمت خویش برگزیدی.
در محبت خویش، روزهای مقدس را برای شادی و عیدها را برای سرور به ما عطا کردی.
تو به قوم یهود «عید نانِ فطیر» را بخشیدی،
فصل آزادی و زمانی برای با هم بودن.
ما آزادی آنان از مصر را جشن می‌گیریم،
و آزادی خود را از بندِ گناه.
پس ما را با همهٔ فرزندان خدا در هرجای جهان یکدل و یک‌جان گردان.
هنگامی که هر واقعه از پیکار دیرین قوم یهود را به یاد می‌آوریم،
و زمانی که رهایی آنان از بردگی به آزادی را جشن می‌گیریم،
دعا می‌کنیم که عشق به آزادی در دل‌های همهٔ ما زنده بماند.
باشد که خود را وقفِ برچیدن هرگونه استبداد و بی‌عدالتی کنیم،
در حالی که تو را می‌ستاییم، ای آفرینندهٔ ما، پدر ما و رهانندهٔ ما. آمین

زمانی برای تأمل ۱۰ دقیقه

خروج ۲۰ دقیقه

فعالیت گروهی

هر گروه باید یک ارائه ۵ دقیقه‌ای آماده کند — از خلاقیت خود استفاده کنید!

گروه ۱
- داستان خروج را از دید یک بردهٔ اسرائیلی بازگو کنید.

گروه ۲
- داستان خروج را از دید حضرت موسی بازگو کنید.

گروه ۳
- داستان خروج را از دید یک مقام مصری بازگو کنید.

جمع بندی ۱ ۲۰ دقیقه

ارائه‌های خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارید.

به اختصار دربارهٔ معانی ضمنی این داستان برای مردمان این زمانه گفت‌وگو کنید.

استراحت

تبعید ۳۰ دقیقه

فعالیت گروهی

درباره موارد زیر گفت‌وگو کنید:

قوم بنی اسرائیل در دوران تبعید، سرزمین، پادشاه و معبد خود را از دست داد.

- ***سرزمین.*** اهمیت سرزمین برای قوم اسرائیل چه بود و این اهمیت چگونه شکل گرفت؟

  از دست دادن سرزمین در دوران تبعید چه معنایی می‌توانست داشته باشد؟

- ***پادشاه.*** اسرائیل درخواست پادشاه کرد تا مانند سایر ملت‌ها باشد. پادشاهان اسرائیل و بعدها یهودا، نمایندگان خدا قلمداد می‌شدند؛ کسانی که برکت خدا از طریق آنان به مردم می‌رسید.

  مزمورهای ۴۲ و ۴۳ را با توجه به همین نکته بخوانید. از دست دادن پادشاه چه معنایی دارد؟

- ***معبد.*** معبد اورشلیم جایی بود که خدا در آن سکنی داشت و هر اسرائیلی سالی سه بار برای جشن‌های بزرگ به آنجا می‌رفت.

مزمور ۱۲۲ را بخوانید و تصور کنید یک اسرائیلی در تبعید با خواندن این مزمور چه احساسی پیدا می‌کرد، در حالی که از زیارت معبد محروم شده بود.

جمع‌بندی ۲ ۲۰ دقیقه

یکی از نظریه‌ها این است که اسفار پنج‌گانه (پنج کتاب نخست عهد عتیق) ترکیبی از متونِ برگرفته از چند منبع دیگر است. یکی از این منابع موسوم به «سنت کاهنی» است و گمان می‌رود که در دوران تبعید بابلی نوشته شده باشد. این بدان معناست که بخش‌هایی از متنِ داستان خروج، در حقیقت در دوران تبعید که بعدا رخ داد نگاشته شده‌اند. گمان می‌رود یهودیانِ تبعیدی از طریق عبادت‌ها، آیین‌های نیایشی و تاریخ شفاهی خود با داستان خروج آشنا بودند.

- کدام عناصر اصلی در داستان خروج می‌توانست برای یهودیان در تبعید دلگرم‌کننده باشد؟
- کدام عناصر اصلیِ داستان خروج برای مردم این زمانه اهمیت دارد؟

نیایش پایانی ۵ دقیقه

آیهٔ زیر را با هم بخوانید و سپس دو یا سه دقیقه در سکوت تأمل کنید و به کارهای انجام شده در این جلسه بیندیشید:

کنار رودهای بابل نشستیم و گریستیم، هنگامی که صهیون را به یاد آوردیم.

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۵ میثاق و شریعت

آماده‌سازی

برای دو اصطلاح زیر یک تعریف کوتاه بنویسید — شاید استفاده از منابع Bible Project (مرور کلی عهد عتیق) یا جست‌وجو در اینترنت به شما در این زمینه کمک کند.

تورات / اسفار پنج‌گانه

میثاق

اسرائیل همواره «خروج» از مصر را لحظه‌ای ویژه و سرنوشت‌ساز در تاریخ خود دانسته است. می‌توان گفت که «قوم خدا» از زمان ابراهیم وجود داشته، اما تنها در قالب وعده‌ای الهی. خروج از مصر و به‌ویژه اخذ «میثاق» در کوه سینا، در واقع نقطهٔ تولد واقعی این ملت است.

هنگامی که قوم یهود می‌خواست معنای رویدادهای دیگر (مانند عبور از رود اردن) یا آیین‌های دینی خود را درک کند، و زمانی که می‌خواست دلیل وجود خود را به‌عنوان یک قوم توضیح دهد، همواره به دو رویداد خروج و میثاق در کوه سینا رجوع می‌کرد.

خروج ۶-۱: ۱۹را بخوانید. چه چیزی در این بخش توجه شما را جلب می‌کند؟

میثاق، جلوه‌ای از ابتکار فیض الهی در نجات است (چنان‌که در آفرینش نیز ابتکار از آنِ خدا بود)؛ نجات قوم خدا مقدم بر الزام آنان به اطاعت از شریعت است. از این‌رو می‌توان چنین نتیجه گرفت که:

> *ملت اسرائیل نگهدارنده شریعت نیست تا قوم خدا شود، بلکه چون پیشاپیش قوم خداست، نگهدارنده شریعت است.*

اگرچه شریعت مفهومی کلیدی در عهد عتیق و زندگی اسرائیل در عهد باستان است، نکتهٔ جالب این است که هیچ واژهٔ عبری معادل دقیقِ واژهٔ انگلیسی "Law" وجود ندارد. واژهٔ عبری که معمولاً به «شریعت» ترجمه می‌شود تورات است—که بیشتر بر تعلیم اخلاقی و اجتماعی اشاره دارد؛ تعلیمی که قوم خدا را از دیگران متمایز می‌کند. سایر اصطلاحات قانونی در عهد عتیق معمولاً این‌گونه ترجمه می‌شوند:« فرمان»، «فریضه»، «حکم» و «کلام».

زمانی تصور می‌شد که سنت‌های اخلاقی و حقوقی اسرائیل باستان منحصربه‌فرد بوده‌اند؛ اما امروزه باستان‌شناسان و پژوهشگران، سنت‌های حقوقی دیگری را نیز در فرهنگ‌های خاورمیانهٔ باستان یافته‌اند.

پس چه چیزی سنت‌های حقوقی اسرائیل را متمایز می‌کند؟

۱. مسئلهٔ مرجعیت - در دیگر پادشاهی‌های باستان، سرچشمهٔ قانون پادشاه بود. اما در عهد عتیق، سرچشمهٔ قانون خداوند بشمار می‌رفت.. قوانین دینی و مدنی هر دو منشأ الهی داشتند. پادشاه وظیفه داشت مردم را در زیستن مطابق قانون رهبری کند. بنابراین شکستن قانون نه فقط خطایی اجتماعی بلکه تعرض به خواست و اراده خدا (و در نتیجه گناه) قلمداد می‌شد.

۲. ارزش زندگی انسان – پژوهشگر معاصر یهودی «موشه گرینبرگ» می‌گوید: «در شریعت اسرائیل، حرمت و ارزش هر انسان که بر صورت خدا آفریده شده، جایگاهی بنیادین داشت.»
(متزگر و کوگان،۲۷۶:۲۰۰۱) (سفر پیدایش ۹:۶)

ده فرمان
که در یونانی با نام *دِکالوگ*[17] شناخته می‌شوند، در دو بخش از عهد عتیق ذکر شده است

- پیش از مراجعه به متن، هر فرمانی را که به یاد دارید، روی کاغذ یادداشت کنید.

- اکنون با خواندن خروج ۱۷-۱: ۲۰ و تثنیه ۲۱-۶: ۵، آنچه را پیش‌تر آموخته‌اید، بار دیگر مرور کنید.

ده فرمان نمونه‌ای از یکی از دو نوع اصلی قوانین اسرائیلی است که معمولاً به صورت دستوری مستقیم بیان می‌شوند: «تو باید...» یا «تو نباید...». (این نوع قوانین در اصطلاح فنی «قوانین فرمان‌گونه[۱۷]» نامیده می‌شوند.)

نوع دیگر قوانین، قوانین موردی[۱۸] نامیده می‌شود و به شکل «اگر... پس...» بیان می‌گردد و منشأ آن حقوق قضایی است. نمونه‌ای از این نوع قوانین را می‌توانید در خروج ۱۴-۱: ۲۱ بیابید.

- اگر فرصت داشتید، دربارهٔ مراسم سالانهٔ میثاق در کلیسای متدیست بریتانیا تحقیق کنید.
- برای درک بهتر زمینه و معنای میثاق در الهیات عهد عتیق، به صفحات ۵۶–۵۳ کتاب درین (Drane) و صفحات ۱۰۲–۹۹ کتاب راجرسون(Rogerson) مراجعه کنید.
- به این فکر کنید که اشاره به شریعت در عهد جدید چه معنایی برای مسیحیان امروز دارد.

[16] decalogue
[17] apodictic law
[18] casuistic law

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۵ میثاق و شریعت

اهداف

- درک مفاهیم میثاق و شریعت در عهد عتیق و بررسی ارتباط آنها با دنیای امروز.

عبادت ۱۰ دقیقه

دعای زیر را بخوانید و زمانی را به تأمل در آن صرف کنید:

تو خدایی هستی که با ما ساده، مستقیم و روشن سخن می‌گویی و برای ما هستی.
تو خود را به ما سپرده‌ای.
تو در آفرینش به ما «آری» گفتی،
در تولد ما «آری» گفتی،
در تعمید ما « آری» گفتی،
و در بیداری امروزمان نیز به ما « آری» گفتی.
اما ما از جنس دیگریم؛
به «شاید»، «ممکن است»، «ببینیم چه می‌شود» خو کرده‌ایم،
و در حیرت و ابهام وا مانده‌ایم.
زندگی خود را نه در پاسخ به « آریِ» تو،
بلکه در پی «شاید»های بی‌پایانمان می‌گذرانیم.
پس امروز برای رحمت تو دعا می‌کنیم،
تا بتوانیم زندگیِ خود را با «آری» به تو پاسخ دهیم؛
«آری» با زمان‌مان،
«آری» با پول‌مان،
«آری» با توانایی و ناتوانی‌مان،
«آری» به همسایه‌مان،
«آری» و دیگر نه «شاید».
به نام آن «آری» مجسّم تو برای ما،
یعنی عیسی که «آری» ماست به سوی آیندهٔ تو. آمین.
برداشت آزاد از: «از حیرت تا آسمان، ریشه‌دار در زمین»، نوشتهٔ والتر بروگمن

زمانی برای تأمل ۱۵ دقیقه

چه آموختید؟ چه چیز برایتان جالب، شگفت‌آمیز یا روشنگر بود؟

میثاق در عهد عتیق و عهد جدید ۲۰ دقیقه

فعالیت گروهی

۱ پطرس ۱۰-۹: ۲را بخوانید و دو یا سه مورد از پرسش‌های زیر را به بحث بگذارید:

الف) میثاق «قدیم» و «جدید» تا چه اندازه با یکدیگر تفاوت دارند؟

ب) میثاق «قدیم» چه اهمیتی برای مسیحیان این زمانه دارد — به‌ویژه فرامین؟

ج) مسیحیان چه رویدادی را «واقعهٔ بنیادین» ایمان خود می‌دانند؟

د) چه شباهت‌هایی میان ماجرای خروج و «رویداد(های) بنیادین» مسیحیت وجود دارد؟

گفتگوی گروهیِ کامل ۲۰ دقیقه

چند نکته از گفتگوی گروه خود را به اختصار جمع‌بندی کنید.

در مورد گفته‌های عیسی در خصوص تورات تأمل کنید. شما این گفته‌ها را چگونه تفسیر می‌کنید؟

لوقا ۲۲-۱۸: ۱۸ متی ۲۰-۱۷: ۵ متی ۴۰-۳۴: ۲۲ یوحنا ۳۵-۳۴: ۱۳

استراحت

جمع‌بندی ۲۰ دقیقه

اهمیت ده فرمان چیست؟ موارد زیر را در نظر داشته باشید:

- جایگاه آنها در دل میثاق اسرائیل با خدا
- اهمیت ویژهٔ فرامین مربوط به بت‌پرستی و حرمت روز سَبْت که در خاور نزدیک باستان بی‌سابقه‌اند. این فرامین امروزه چگونه همچنان بر قوت خود باقی هستند؟
- اهمیت آنها در زمان حاضر. آیا یادگیری و از بر کردنشان ضرورتی دارد؟

عبادت پایانی ۱۵ دقیقه

سعی کنید دعایی بنویسید متضمن «میثاق شخصی خود با خدا».

سپس با دعای میثاق کلیسای متدیست جلسه را به پایان برسانید:

«من دیگر از آنِ خود نیستم، بلکه از آنِ توام.
مرا به هر کاری که می‌خواهی بسپار،
در کنار هر که می‌خواهی قرار ده؛
مرا به انجام کار وا دار،
یا به رنج کشیدن؛
بگذار برای تو به کار گرفته شوم،
یا برای تو کنار گذاشته شوم؛
برای تو سرافراز گردم،
یا برای تو سرافکنده شوم؛
بگذار پر باشم،
بگذار تهی باشم؛
بگذار همه‌چیز داشته باشم،
بگذار هیچ نداشته باشم.
من همه چیز را آزادانه و از صمیم قلب
به خشنودی و خواست تو می‌سپارم.
و اکنون، ای خدای پرشکوه و مبارک،
ای پدر، پسر و روح‌القدس،
تو از آنِ منی و من از آنِ تو هستم.»

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۶ حکمت

آماده‌سازی

مطالعهٔ علوم طبیعی، فلسفه، و آنچه امروز شاید آن را خرافه یا کیمیاگری بنامیم، در فرهنگ‌های باستانی بسیار ارزشمند بود. مجموعه‌هایی از نوشته‌ها، که «ادبیات حکمت» نامیده می‌شوند، در بسیاری از این تمدن‌ها پدید آمدند. به همین ترتیب، اسرائیلِ عهد باستان نیز مجموعه‌ای از ادبیات حکمت داشت که خاص خودش بود و در کتاب‌های «ایوب»، «امثال سلیمان»، و «حکمت یشوع بن‌سیراخ» در عهد عتیق، و نیز در کتاب «حکمت» و «حکمت یشوع بن‌سیراخ» در بخش آپوکریفای کتاب مقدس یافت می‌شود. به احتمال زیاد، ادبیات حکمت در قلمروهای پادشاهی همسایگان بر یکدیگر تأثیر گذاشته‌اند. حتی در داستان ولادت عیسی، حکیمانِ مشرق‌زمین (احتمالاً از ایران) حضور دارند؛ ممکن است آنان با نوشته‌های عبری و ادبیات حکمت اسرائیلی آشنایی داشتند.

حکمت برای شما چه معنایی دارد، و چه ارتباط یا تفاوتی با هوش، دانش، بصیرت یا فهم دارد؟

حکمت روزمره

همهٔ ما یک فلسفهٔ زندگی داریم که پاسخ‌هایی برای پرسش‌های بزرگ به ما می‌دهد و چارچوبی از ارزش‌ها و اصول اخلاقی به دست می‌دهد که براساس آن بتوانیم زندگی کنیم. در اسرائیل باستان نیز چنین بود — اسرائیلیِ «حکیم» می‌کوشید تا زندگی نیکویی داشته باشد و درمی‌یافت چه چیز آن را بهتر می‌کند. حکمت عامه غالباً به شکل ضرب‌المثل‌ها بیان می‌شد، در کنار خرد عامیانه که در خانواده‌ها از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌گردید.

چه ضرب‌المثل‌های امروزی یا چه خرد عامیانه‌ای در خانوادهٔ شما منتقل شده است؟

حکمت عالمانه

در بسیاری از فرهنگ‌های زمان عهد عتیق، طبقه‌ای از «حکما» وجود داشت؛ افرادی که از شمّ سیاسی و توانایی‌های لازم برای مدیریت و سازمان‌دهی برخوردار بودند. در نوشته‌های دینیِ عبری، زن و مردی که مهارت‌های فکری، جسمی یا هنریِ ویژه‌ای دارند نیز «حکیم» قلمداد می‌شوند، به‌ویژه هنگامی که توانایی‌های آنان موهبت الهی تلقی شود.

پادشاه، حکیم‌ترین فرد به شمار می‌رفت و باور بر این بود که در حکمت الهی سهیم است. نمونهٔ مشهور آن سلیمان است (کتاب اول پادشاهان ۳). پادشاهان خود را با حلقه‌ای از مشاورانِ حکیم احاطه می‌کردند و برخورداری آنها از حکمت تعیین می‌کرد که به سخنِ چه کسی گوش فرا دهند.

ادبیات حکمت

در صورت امکان، بخش «حکمت» از ویدئوهای Bible Project را تماشا کنید:

https://bibleproject.com

مصر و بین‌النهرین دارای نظام پیشرفته‌ای از مقامات و کارگزاران دربار بودند. به روایت کتاب مقدس، نخستین نمونهٔ چنین مقامی در دولت، یوسف است که در دربار فرعونِ مصر خدمت می‌کرد.

سفر پیدایش ۴۱ را بخوانید. به نظر شما حکمت یوسف در چه چیز بود؟

اگر فرصت دارید، کمی بیشتر دربارهٔ پیش‌زمینهٔ کتاب‌های عهد عتیقِ یادشده در بالا تحقیق کنید.

بخش ۱ کاوشی در ایمان

جلسه ۶ حکمت

هدف:
شناخت بیشتر ادبیات و نوشتارهای حکمت در عهد عتیق

نیایش آغازین ۵ دقیقه
خداوندا، به ما حکمتی عطا کن که بتوانیم خطر کنیم، از الهامات دل پیروی کنیم، و در همراهی با همراهانِ غیرمنتظره رهسپار شویم تا به مکانی برسیم که در آن، حکمت نهایی آشکار می‌شود؛ همان‌گونه که سرور ما عیسی مسیح آشکار کرد. آمین

زمانی برای تأمل ۱۵ دقیقه

چه آموختید؟ چه نکته‌ای برایتان جالب، پیچیده یا روشنگر بود؟

حکمت در کتاب مقدس ۲۰ دقیقه

فعالیت گروهی

گروه ۱
امثال سلیمان، باب ۹ را بخوانید – عهد عتیق

گروه ۲
حکمت ۳۰-۲۱: ۷ را بخوانید – آپوکریفای عهد عتیق

نکات زیر را لحاظ کنید:

- این فراز از عهد قدیم دربارهٔ حکمت چه می‌گوید؟
- ویژگی‌های حکمت کدام‌اند؟
- رابطهٔ حکمت با خدا چگونه است؟
- سِفر پیدایش ۲۷-۲۶: ۱ را بخوانید جایی که در آن خدا انسان را بر صورت خود می‌آفریند. این موضوع چه ارتباطی با حکمت می‌تواند داشته باشد؟

امثال ۹

۱ حکمت خانهٔ خود را بنا کرده و ستون‌های هفت‌گانهٔ آن را تراشیده است. ۲ حیوانات خود را ذبح کرده، شراب خود را آماده
کرده و سفرهٔ خود را گسترانیده است. ۳ کنیزانش را بیرون فرستاده و از مرتفع‌ترین بلندی‌های شهر چنین می‌خواند: ۴ «ای
ساده‌دل‌ها، به اینجا بیایید!» و به بی‌خردان می‌گوید: ۵ «بیایید از نان من بخورید و از شرابی که آماده کرده‌ام بنوشید. ۶
بی‌خِرَدی را کنار بگذارید و زنده شوید، و در راه بصیرت زیست کنید و گام بردارید.» ۷ هر که مسخره‌کننده را نکوهش کند،
بی‌احترامی می‌بیند؛ و هر که شریر را سرزنش کند، آسیب می‌بیند. ۸ مسخره‌کننده را نکوهش مکن، زیرا تو را دشمن خواهد
داشت؛ اما حکیمان را نکوهش کن تا تو را دوست بدارند. ۹ به حکیم تعلیم ده تا حکیم‌تر شود؛ به پارسایان آموزش ده تا بر
دانش‌شان افزوده شود. ۱۰ ترس از خداوند آغاز حکمت است، و شناخت قدوس، بصیرت است. ۱۱ زیرا از طریق من روزهای
تو بسیار می‌شود و سال‌هایِ چند بر زندگی‌ات افزوده می‌شود. ۱۲ اگر حکیم باشی، برای خویشتن حکیم هستی؛ و اگر مسخره
کنی، بار آن تنها بر دوش خودت خواهد بود. ۱۳ زن، احمق پرهیاهو است؛ او نادان است و هیچ نمی‌داند. ۱۴ او بر درِ خانهٔ
خود و بر جایگاهی بلند در شهر می‌نشیند. ۱۵ و رهگذران را که راه خود را می‌پیمایند صدا می‌زند: ۱۶ «ای ساده‌دل‌ها، به اینجا
بیایید!» و به بی‌خردان می‌گوید: ۱۷ «آب دزدی شیرین است و نانی که در خفا خورده شود خوش‌طعم است.» ۱۸ اما نمی‌دانند
که مردگان در آنجایند، و مهمانان او در اعماق شِئول[۱۹] هستند.

حکمت ۳۰-۲۱: ۷

۲۱ آنچه پنهان است و آنچه آشکار است، هر دو را آموختم، ۲۲ زیرا حکمت، سازندهٔ همه چیز، مرا تعلیم داد. زیرا در او روحی
است هوشمند، مقدس، یگانه، چندسویه، لطیف، پویا، روشن، مطهر، متمایز، شکست‌ناپذیر، دوست‌دارِ نیکی، تیزبین،
مقاومت‌ناپذیر، ۲۳ نیکوکار، انسان‌دوست، ثابت‌قدم، مطمئن، بی‌اضطراب، توانای مطلق، ناظر بر همه چیز، و نفوذکننده در
همهٔ ارواح هوشمند، پاک و لطیف. ۲۴ زیرا حکمت از هر جنبشی چابک‌تر است؛ و به سبب پاکی‌اش در همه چیز نفوذ می‌کند
و سراسر آنها را درمی‌نوردد. ۲۵ زیرا او نَفَسِ قدرت خدا و پرتوی خالصِ جلالِ قادر مطلق است؛ و هیچ چیز ناپاک نمی‌تواند در
او داخل شود. ۲۶ او بازتاب فروغ جاودان، آینهٔ بی‌زنگار اعمال خداوندی، و تصویر نیکی اوست. ۲۷ با آنکه یکی است، قادر
است همه چیز را انجام دهد، و در حالی که در ذات خود باقی است، همه چیز را تازه می‌سازد؛ در هر نسل وارد ارواح طیبه
می‌شود و آنان را دوست‌دارانِ خدا و پیامبران می‌گرداند، ۲۸ زیرا خدا هیچ‌چیز را چون انسانی که زندگی توأم با حکمت دارد دوست
نمی‌دارد. ۲۹ زیرا او زیباتر از خورشید است و بر هر صورت فلکی رُجحان دارد. در مقایسه با نور، والاتر است، ۳۰ زیرا نور با
شب پایان می‌یابد، اما در برابر حکمت، شر را یارای ظفر نیست.

گفتگوی گروهی ۲۰ دقیقه

پاسخ‌های خود را دربارهٔ این دو متن ارائه دهید. به پرسش‌های زیر توجه کنید:

- چه چیزی از این تصویرِ حکمت شما را شگفت‌زده کرد؟
- چه پرسش‌های تازه‌ای برایتان به‌وجود آمد؟
- معنای این سخن که «عیسی حکمت خداست» چیست؟

[۱۹] شئول (به عبری: שְׁאוֹל) نام مکان تاریکی در تنخ، مجموعه متون مقدس یهودیان است که مردگان بعد از مرگ به آنجا می روند. در ترجمه یونانی تنخ، شئول را «هادس» (جهان مردگان یونانی) ترجمه کرده‌اند.

- این امر چه ارتباطی با حکمت حاصل از تجربه‌های زندگی دارد؟

استراحت

کاربردهای معاصرِ حکمت ۱۵ دقیقه

در ده دقیقه سکوت، متن زیر را به تنهایی بخوانید و دربارهٔ آن بیندیشید.

شِین کِلیبورن[۲۰]، فعال مسیحی، از مادر ترزا آموخت چگونه ایمان خود را جامه عمل بپوشاند. او انجمنی به نام «راهِ ساده» در محله‌های فقیرنشین فیلادلفیا بنیان نهاد. در سال ۲۰۱۳، او سیزده تصمیم برای سال نو گرفت. نظر شما دربارهٔ آنها چیست؟

۱. برای یک نفر آن کاری را انجام دهم که آرزو دارم برای همه انجام دهم اما نمی‌توانم.
۲. رستاخیز را تمرین کنم — چیزهای زشت را زیبا سازم و خدا را در مکان‌های غیرمنتظره بجویم.
۳. مرگ را متوقف کنم — کاری انجام دهم که چرخه‌های خشونت، زورگویی، جنگ، اعدام و دیگر اعمال زشت را مختل کند.
۴. پول را بیش از آنکه برای خود نگه دارم به دیگران ببخشم.
۵. برای مردم نامه و یادداشت بنویسم و بگویم که از آنان سپاسگزارم؛ نامه‌ای نیز بنویسم برای طلب بخشش از کسی که باید ببخشد.
۶. کاری واقعا نیکو انجام دهم — بدون آنکه کسی آن را ببیند یا از آن باخبر شود.
۷. کسی را که تعریف‌کردن از او برایم دشوار است تحسین کنم... و از ته دل بگویم.
۸. پیش از هر بحران احتمالی مکثی کنم و بپرسم: «آیا این موضوع پنج سال دیگر اهمیت خود را خواهد داشت؟»
۹. بیشتر در طبیعت باشم — از چیزهایی مانند شب‌پره‌ها و شهاب‌ها لذت ببرم. کسی را برای نخستین‌بار به ساحل یا کوهستان ببرم. با دستان برهنه باغبانی کنم ... تا هنگام تایپ کردن خاک در زیر ناخن‌هایم دیده شود.
۱۰. مهارتی بیاموزم — مانند جوشکاری — و آن را در راهی نجات‌بخش به‌کار ببرم، مثل تبدیل یک اسلحهٔ جنگی به ابزار کشاورزی.
۱۱. به‌جای اینکه محاسن خود را برجسته کنم و معایب دیگران را ببینم — روی معایب خود کار کنم و به‌دنبال محاسن دیگران باشم.
۱۲. آگاه باشم — و هوشیار — نسبت به «برکت‌ها». کاری انجام دهم که لذت را به تعویق اندازم، و کاری انجام دهم برای لذت بردن از هدیهٔ خداوند. قدمی برای پایان دادن به نابرابری و نزدیک کردن جهان به رؤیای خدا بردارم که «نان روزانهٔ ما» نصیب هر انسان شود.
۱۳. به معجزات ایمان داشته باشم. و چنان زندگی کنم که مستلزم معجزه‌ای باشد.

[20] Shane Claibourne

عبادت پایانی ۲۰ دقیقه

در اینجا این دعای معروف حکمت از راینولد نیبور[۲۱] را با هم بخوانیم:

«پروردگارا، آرامشی به من عطا کن که آنچه را نمی‌توانم تغییر دهم بپذیرم؛ و شهامتی که آنچه را می‌توانم تغییر دهم؛ و حکمتی که تفاوت این دو را بدانم. آمین.»

ده دقیقه وقت بگذارید و دعای حکمت خود را بنویسید.

سپس پنج دقیقه سکوت می‌کنیم تا دعاهای خود را به پیشگاه باریتعالی عرضه داریم.

[21] Reinhold Niebuhr

بخش ۱ کاوشی در ایمان

جلسه ۷ مزامیر

آماده‌سازی

کتاب مزامیر مجموعه‌ای از اشعار، ادعیه و سرودهاست که نزد یهودیان، مسیحیان و مسلمانان دارای اهمیتی سِتُرگ است. این کتاب هزاران سال در عبادات دسته‌جمعی و نیایش‌های شخصی به‌کار رفته و همچنان زندگی روحانی مؤمنان را غنا می‌بخشد.

«درگاه و بی‌گاه، نسل در پی نسل، زنان و مردانِ مومن به مزامیر روی می‌آورند، زیرا آن را سودمندترین منبع برای گفتگو با خدا دربارهٔ مهم‌ترین امور زندگی می‌یابند.» والتر بروگمن[۲۲]

- مزامیر برای شما چه مفهومی دارند؟

- شما چگونه از مزامیر در عبادت استفاده کرده‌اید؟

[۲۲] بروگمن، والتر(۲۰۰۲) *معنویت مزامیر*، انتشارات آوگسبورگ فورترِس.

شاید بخواهید به این کلیپ‌ها در یوتیوب گوش کنید که دو شیوهٔ متفاوت پرستش با یک مزمور آشنا را نشان می‌دهند:

Plainsong Chant - YouTube
The Lord's My Shepherd - Stuart Townend - YouTube

دسته‌بندی مزامیر

مزامیر از جهات مختلفی دسته‌بندی شده‌اند: شکل ادبی، موضوع، و زمینهٔ تاریخی. یکی از دسته‌بندی‌های سودمند را والتر بروگمن[۲۳] ارائه کرده است.

مزامیرِ قرار

این مزامیر بازتاب‌دهندهٔ اوقاتی هستند که زندگی در آرامش و فصل رفاه است. آن‌ها موضوعات شادی، انسجام، و اطمینان از نیکی و وفاداری خدا را بیان می‌کنند.

مزامیرِ بی‌قراری

این مزامیر با دوران بیگانگی و رنج سروکار دارند. آن‌ها احساسات خامِ ترس، کینه و خشم، اندوه، و تردید نسبت به نیکی و وفاداری خدا را بیان می‌کنند.

مزامیرِ بازقرار

پس از یک دورهٔ آشفتگی، زندگی می‌تواند دوباره به نقطه تعادل بازگردد، اما با تغییری که از دلِ تجربه حاصل شده است. این تغییر ممکن است درون ما رخ دهد؛ ممکن است تجربه‌ای از فیض الهی، ژرف‌تر شدن شناخت ما از خدا، یا بازنگری در واقعیت کنونی‌مان باشد.

این چارچوب، تداومِ ارتباط و قدرتِ پایدارِ این نوشته‌های کهن را در نظر می‌گیرد؛ نوشته‌هایی که همچنان قوم خدا را نگاه می‌دارند و برکت می‌بخشند.

تأملی بر مزمور ۲۷

⇒ بخوانید - متن را آهسته بخوانید و از هر عبارت لذت ببرید.
⇒ تأمل کنید – ببینید توجه‌تان به چه چیزی جلب می‌شود، به چه واژه، عبارت یا اندیشهٔ خاص.
⇒ پاسخ دهید - بیاندیشید که این توجه برای شما چه معنایی دارد.
⇒ آرام بگیرید - مدتی را با افکارتان در محضر خداوند سپری کنید و بگذارید این افکار به ژرفای وجودتان رخنه کند.

[23] Brueggemann W (2002) Spirituality of the Psalms (Augsburg Fortress)

گونه‌شناسی‌های بیشترِ مزامیر

هرمان گونکل[۲۴]

۱. **سرود یا سرود جماعت برای ستایش.** این مزامیر بزرگی و نیکویی یَهُوَه را جشن می‌گیرند – مزامیر ۱۵۰-۱۴۵.

۲. **مزمور فردیِ شکرگزاری.** پرستنده‌ای که نجات یا رهایی را تجربه کرده است، از سختی گذشته، دعای خود به سوی خدا و پاسخ خدا سخن می‌گوید و سپس شکرگزاری می‌کند – مزامیر ۳۰، ۹۲، ۱۱۶، ۱۱۸، ۱۳۸.

۳. **نوحهٔ جمعی.** این مزامیر مناسب زمان‌هایی بودند که رنج و گرفتاری کل جماعت را تحت تأثیر قرار می‌داد و در ایام روزه یا توبه خوانده می‌شدند. وضع اسفبار قوم توصیف می‌شود، رحمت‌های گذشتهٔ خدا یادآوری می‌شود و از بارگاه کبریاییش خواسته می‌شود که قومش را یاری دهد – مزامیر ۴۴، ۷۴، ۷۹، ۸۰، ۸۳.

۴. **نوحهٔ فردی.** این رایج‌ترین نوع مزمور است (که وقتی آن را با موضوع سرودها و ترانه‌های امروز مقایسه کنید، نکتهٔ جالبی پدیدار می‌شود!). عنصر ثابت، توصیف رنج و سختی پرستنده است. ویژگی مشترک، اطمینان از این که خدا دعا را خواهد شنید. گاهی با نذر یا تعهدی همراه‌اند.
مزامیر: ۳، ۵، ۶، ۷، ۱۳، ۲۲، ۳۱، ۴۲، ۴۳، ۵۱، ۶۴، ۶۹، ۷۱، ۱۲۰، ۱۳۰، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳

۵. **مزامیر پادشاهی.** این مزامیر یا به پادشاهان یهودا و اسرائیل اشاره دارند یا به یَهُوَه به‌عنوان پادشاه – مزامیر ۲، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۴۵، ۱۰۱، ۱۱۰، ۱۳۲.

رویکرد «موضوع‌محور» به مزامیر

رویکردی سودمند برای مطالعهٔ مزامیر – به‌ویژه برای خدمت‌گزاران دینی و رهبران مراسم عبادی.

۱. **مزامیر صعود** (که گاهی «ترانه‌های درجات» نامیده می‌شوند). [مزامیر ۱۲۰-۱۳۴ و به احتمال زیاد به جز ۱۳۲]

- احتمالاً این دسته از مزامیر هنگام بالا رفتن به سوی اورشلیم برای سه عید بزرگ زیارت خوانده می‌شدند. آنها عبارت بودند از:
  - پسح (عید نان فطیر)
  - پنطیکاست (عید هفته‌ها)

[24] Hermann Gunkel

- عید خیمه‌ها (عید گردآوری محصول)

- معنویتِ این مزامیر ادامه‌دهندهٔ معنویتِ حِزقیال و سنتِ کاهنی است — معنویتی که بر حضور خدا در معبد او تمرکز دارد. با این حال، این مزامیر با شریعتِ تثنیه نیز همسو هستند، زیرا حضور خدا را در زندگی روزمره نیز بیان می‌کنند.آن‌ها بازتاب‌دهندهٔ معنویتِ «فقیرانِ خدا» هستند — مردمانی ساده که از کشمکش‌های سیاسی و مذهبیِ کارگزاران حرفه‌ای دین دور بودند؛ افرادی همچون زکریا، الیزابت، شمعون، حَنّا و مریم. شاید اینان همان مردمانی باشند که عیسی در «موعظهٔ[۲۵]» خود (در انجیل متی)، در قالب «فقیران در روح»، از آنان یاد کرد.

۲. ستایش خدای آفریننده و نجات‌دهنده

- این‌ها همان «سرودها» در طبقه‌بندی گونکل هستند و دو اندیشهٔ اصلی دینی را بازتاب می‌دهند:
  - *خدای رهایی‌بخش.* نخستین تجربهٔ دینی اسرائیل رهایی بود (خروج) – مزامیر ۱۱۳ و ۱۱٤. *نکته:* مزامیر ۱۱۳ تا ۱۱۸ «هَلِّل» نامیده می‌شوند و احتمالاً در مراسم نماز سه عید بزرگ خوانده می‌شدند.
  - *خدای آفریننده.* خدا می‌تواند در تاریخ مداخله کند چون سرور آن است – مانند مزامیر ۸ و ۱۰٤.

۳. ستایش خدایی که در همین نزدیکی است

- اسرائیل به خدایی ایمان داشت که به آنها نزدیک است و در میان قوم خود ساکن است: در اورشلیم و در معبد، مکانی که مردم برای زیارت به آنجا می‌روند. خدا همچنین همراه قوم است، هر کجا که باشند. سه ایدهٔ اصلی:
  - «عِمّانوئیل» – خدا با ماست. [مثل مزمور ۱۳۹]
  - حضور خدا در معبدش [مثل مزمور ۸٤]
  - حضور خدا از طریق شریعتش [مثل مزمور ۱۱۹]

۴. مزامیر «پادشاهی»

- موضوع مشترک در اینجا جشن‌گرفتن پادشاهی است:

(الف) پادشاهی خدا؛
(ب) پادشاه زمینی.

- *«خداوند پادشاه است»* [مزامیر ۹۳، ۹٦، ۹۷، ۹۸، ۹۹] مزمور ٤۷ نیز مشابه است و آیات ۱۰-۷ ورود تابوت عهد به اورشلیم را جشن می‌گیرند.

[25] Beatitudes

- *پادشاه زمینی* . [مزامیر ۲، ۲۱، ٤٥، ۷۲، ۸۹، ۱۰۱، ۱۱۰]. برخی از این مزامیر بسیار قدیمی‌اند و پس از تبعید، حامل این امید تازه شدند که روزی خدا پادشاه-مسیح خود را بفرستد تا پادشاهی او را برقرار کند.

۵. دعاهای درخواست و شکرگزاری

- این دسته حدود یک‌سوم کل مزامیر را شامل می‌شود و می‌تواند فردی یا جمعی باشد. آنها معمولاً مشتمل بر چهار بخش می‌باشند:
  - خدا را خواندن و درخواست کمک از او
  - شرح وضعیت
  - دلایل شنیده‌شدن
  - نتیجه‌گیری
- یکی از نمونه‌های معروف، مزمور ۲۲ است. آیات ۱ تا ۲۷ دعای فردی را تشکیل می‌دهد؛ آیات ۲۸ تا ۳۲ احتمالاً زمانی افزوده شده‌اند که این مزمور در مجموعهٔ مزامیر (زبور) گنجانده شد. نمونهٔ دیگر، مزمور ۵۱ است.

۶. دعا برای زندگی روزمره

- این دسته اغلب «مزامیر حکمت» نامیده می‌شوند. موضوعات اصلی:
- ستایش مردان و زنان پارسا (مثل مزامیر ۱، ۲٦، ۱۱۲)
- شریعت‌محوری. پیش‌تر به مزمور ۱۱۹ اشاره کردیم. همچنین به مزمور ۱۹ نگاه کنید.
- مسئلهٔ پاداش و جزای الهی (مزامیر ۱۰، ٤۹، ۷۳، ۸۱، ۹٤، ۱۳۸، ۱۳)

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۷ مزامیر

هدف:
بررسی مزامیر و تأمل در نحوه کاربرد مزامیر در عبادت، نیایش شخصی و مراقبت شبانی.

عبادت آغازین ۵ دقیقه

خداوند قوّت من و سرود من است؛
او مایهٔ نجات من شده است.
خداوند قوّت من و سرود من است؛
او مایهٔ نجات من شده است.

من نخواهم مرد، بلکه زنده خواهم بود،
و کارهای خداوند را اعلام خواهم کرد.
او مایهٔ نجات من شده است.

جلال پدر و پسر را
و روح‌القدس را
خداوند قوّت من و سرود من است؛
او مایهٔ نجات من شده است. (برگرفته از مزمور ۱۱۸)

زمانی برای تأمل ۱۵ دقیقه

چه آموختید؟ چه چیزی برای شما جالب، گیج‌کننده یا روشنگر بود؟

تمرین مقدماتی ۱۵ دقیقه

کدام مزامیر برای شما مهم بوده‌اند و چرا؟

مزامیر در مراقبت شبانی ۴۰ دقیقه

همان‌طور که گفته شد، مزامیر گسترهٔ کامل تجربهٔ انسانی را دربرمی‌گیرند، به‌ویژه در زمان‌های آشفتگی و سردرگمی. کلیسای انگلستان مراسم نماز ویژه‌ای برای سلامت روان تهیه کرده که بن‌مایه آن تا حد بسیاری برگرفته از مزامیر است. آن‌ها را ذیل این موضوعات دسته‌بندی کرده‌اند:

موضوع اصلی	موضوعات مرتبط با سلامت روان	مزامیر
۱. دیده‌شده و ارزشمند	تنهایی: احساس طردشدگی یا خیانت	۵-۱: ۳۱، ۷۰، ۱۰۲، ۱۲۱، ۱۴۳
۲. مراقبت‌شده و در انتظار	افسردگی: داغداری، بی‌تفاوتی	۱۶، ۲۳، ۳۸، ۵، ۲،۱ : ۶۲ ، ۹۰، ۱۳۰
۳. شنیده‌شده و مورد توجه قرار گرفته	سردرگمی: تقّلا، تحت فشار بودن	۱۸، ۲۲-۱ : ۳۴، ۴۰، ۵۵، ۵۷
۴. پذیرفته‌شده و آمرزیده	انزوا: عدم قطعیت، دورافتادگی از واقعیت	۲۲، ۹-۱: ۵۱، ۵۰-۵۸: ۱۱۹، ۱۸- ۱: ۱۳۹، ۱۹-۱۳: ۱۴۵
۵. صادق و درک‌شده	استرس: در حال بهبود از تروما	۱۸-۹: ۳۸، ۴۶، ۶۲، ۱۲-۴: ۹۷، ۱۲۶، ۱۸-۱: ۱۳۹
۶. محبوب و حمایت‌شده	عزت‌نفس و خودمراقبتی	۸-۴: ۴، ۱-۱۴ : ۲۷، ۹۱، ۱۲-۱: ۹۷، ۲۹-۲۶: ۱۱۸
۷. نوحه	احساس دوری از خدا	۷-۱: ۶ ، ۱۰، ۳-۱: ۱۳، ۲۲، ۱۱-۱: ۳۸، ۴۲، ۱۷-۱۳ و ۱-۳: ۶۹ ، ۱-۱۰: ۷۷

فعالیت گروهی

هر گروه می‌تواند دو موضوع را انتخاب کرده و چند مورد از مزامیر پیشنهادی را بررسی کند.
→ آن‌ها دربردارنده چه چیزی می‌توانند باشند؟

استراحت

مزمورِ خودتان را بنویسید ۳۰ دقیقه

فعالیت گروهی

در گروه‌های دو نفره، یک رویداد از اخبار اخیر یا رویدادی که برای همهٔ انسان‌ها مشترک است (مثلاً تولد، مرگ و ...) انتخاب کنید و تلاش کنید یک مزمور برای آن بنویسید.

ابتدا مشخص کنید که کدام نوع مزمور برای این موضوع مناسب‌تر است، سپس پیش از برساختن آیات، دربارهٔ آنچه می‌خواهید در مزمورتان بگنجانید فکر کنید!

عمل نهاییِ عبادت ۱۰ دقیقه

برخی از مزامیری را که نوشته‌اید با یکدیگر به اشتراک بگذارید.

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۸ پیامبران

آماده‌سازی

بدون مراجعه به هیچ منبع خارجی، کمی فکر کنید و تعریف زیر را کامل نمایید:

پیغمبر کسی است که...

جنبش نبوت در اسرائیل باستان بسیار متنوع بود و دوره‌ای حدود ۷۰۰ تا ۸۰۰ سال را دربر می‌گرفت. مردان و زنانی مبعوث شدند تا کلام خدا را بر زبان آورند. پیام‌های آنان به شیوه‌های گوناگونی ارائه می‌شد: با واژه‌ها، رؤیاها، دیدارها، داستان‌ها، اعمال و کردار و همچنین تصاویر برگرفته از زندگی روزمره.

موضوعات پیامبران نیز بسیار متنوع است، اما چند مضمون ثابت در میان آنان دیده می‌شود، از جمله:

۱. دعوت به بازگشت به عبادت درست و زندگی درست – به چالش کشیدن بت‌پرستی و بی‌عدالتی
۲. تعبیر ایام
۳. هدایت مستقیم
٤. یادآوری فیض الهی در گذشته و اشاره به فیض الهی در آینده

کتاب مقدس پیامبران را به دو گروه اصلی تقسیم می‌کند:

۱. پیامبران پیشین (یوشع، داوران، سموئیل، پادشاهان). پیامبران اولیه در روایت‌های این کتاب‌ها برجسته‌اند؛ جایی که دربارهٔ سیرهٔ عملی آنها بیشتر می‌دانیم تا سخنانی که بر زبان آورده‌اند.

۲. پیامبران پسین (از قرن هشتم پیش از میلاد به بعد). این پیامبران در کتاب‌هایی ظاهر می‌شوند که به نام خود آن‌هاست؛ این کتاب‌ها، در کنار بخش‌های روایی، عمدتاً مشتمل بر پیام‌های نبوی هستند. پیامبران پسین خود به دو دسته تقسیم می‌شوند:

(الف) پیامبران اصلی (اشعیا، ارمیا، حزقیال)

(ب) پیامبران فرعی (دوازده پیامبر)

برخی دیگر از ویژگی‌های پیامبران

رفتار

برخی از پیامبران رفتارهایی عجیب یا نامتعارف داشتند. فعل عبری «ابلاغ وحی کردن» همچنین معنای «پرت و پلا گفتن» یا «مانند دیوانگان رفتار کردن» را نیز می‌دهد – نگاه کنید به کتاب اول سموئیل ۱۰. برخی از پیشگویی‌ها نیازمند همراهی موسیقی بودند. ممکن است این امر محدود به پیامبران اولیه، یا پیامبران دروغین، یا «اقلیّت تندرو» بوده باشد. اما اَلیَسَع یک‌بار برای دریافت پیام وحیانی نیازمند موسیقی شد. (کتای دوم پادشاهان ۳:۱۵). ممکن است فقط این‌طور بوده باشد که برخی از پیامبرانِ پسین نیز نوعی «خلسه‌ورز» بوده‌اند که به چنین همراهی موسیقی نیاز داشتند؛ اما نویسندگانی که دربارهٔ آنان قلم زده‌اند، آن را امری بدیهی دانسته‌اند که این پیام‌های غیبی با چه کیفیتی دریافت می‌شدند.

پس‌زمینه

بعضی پیامبران کار گروهی می‌کردند و در اجتماع زندگی می‌کردند؛ مانند اَلیَسَع و «پسرانِ پیامبران»، یا اشعیا و «حواریونش». دیگران چهره‌هایی تنها بودند، مانند ایلیا (جز در سال‌های پایانی زندگی‌اش که اَلیَسَع همراه او بود)، عاموس و ارمیا.

برخی پیامبران در اماکن مقدس یا بعدها معبد به سر می‌بردند. سموئیل دوران شاگردی خود را در شیلو گذراند و احتمال دارد اشعیا نیز عضوی از دستگاه معبد اورشلیم بوده باشد (نگاه کنید به اشعیا ۶).

عده‌ای نیز وابسته به دربار پادشاهان بودند. اخاب و ایزابل صدها «پیامبر درباری» داشتند (هرچند آنها «پیامبران بعل» بودند). پیش از آن نیز ناتانِ پیامبر را در دربار داوود می‌بینیم. برخی پژوهشگران بر این باورند که اشعیای اورشلیم نیز ممکن است نقش یک «پیامبر درباری» را ایفا کرده باشد.

شفاعت‌کنندگان

پیامبران نه‌تنها گویندگان کلام الهی، بلکه واسطه‌ای میان خدا و بشریت بودند. شفاعت یکی از وظایف مهم فعالیت نبوی بود. برای نمونه: شفاعت موسی در خروج ۳۴-۳۲:۳۰ پس از ماجرای گوسالهٔ طلایی (سامری)، یا سخن سموئیل در کتاب اول سموئیل ۱۲:۲۳: «حاشا که من در برابر خداوند گناه کنم و از دعا برای شما دست بردارم.»

فراخوان و دعوت

نبوت شغلی«باز» است — هرکسی می‌تواند پیامبر باشد. (این را مقایسه کنید با مفهوم کهانت در عهد عتیق که تنها برای برخی خاندان‌ها و آن هم مردان سالم مجاز بود.) گاهی رسالت نبوی در خانواده‌هایی ادامه پیدا می‌کرد. ما اغلب با عبارتِ «پسرانِ پیامبران» روبه‌رو می‌شویم، اما واژهٔ عبریِ معادل «پسران» الزاماً به معنای فرزندان واقعی نیست، بلکه می‌تواند به معنای شاگردان نیز به کار رود. به سخن عاموس درباره خود در ۷:۱۴ توجه کنید: «نه پیامبر هستم و نه پسر پیامبر؛ بلکه شبانم و پرورش‌دهندهٔ درختان چنار.» اعتبار پیامبر در درجهٔ نخست بر مبعوث شدن وی از جانب خدا استوار است.

پرسش‌ها

- چه کسانی ممکن است پیامبران عصر ما باشند؟
- چگونه می‌توان آنان را بازشناخت؟

ما روایت‌هایی از مبعوث شدن چندین پیامبر عهد عتیق در اختیار داریم.

برخی از این بخش‌ها را بخوانید:

- حزقیال باب ۳-۱
- اشعیا ۶:۱
- ارمیا ۱
- کتاب اول سموئیل ۳.

آن‌ها در چه چیزی مشترک بودند؟

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۸ انبیاء

اهداف:

- درک عمیق‌تر نقش پیامبر در اسرائیل باستان
- فهمیدن اهداف متون پیشگویانه، به‌ویژه کتاب عاموس
- بررسی میزان ارتباط نبوت عهد عتیق با خدمت مسیحی امروز

عبادت آغازین ۵ دقیقه

۴اکنون کلام خداوند بر من نازل شد و گفت:
۵«پیش از آن‌که تو را در رَحِم صورت بندم، تو را شناختم،
و پیش از آن‌که متولد شوی، تو را تقدیس کردم؛
تو را پیامبری بر قوم‌ها گردانیدم.»

۶آنگاه گفتم: «آه، ای خداوند! به راستی نمی‌دانم چگونه سخن بگویم، زیرا پسرکی بیش نیستم.»
۷اما خداوند به من گفت:

«مگو که پسرکی بیش نیستی؛
زیرا نزد هرکه تو را بفرستم خواهی رفت،
و هرچه تو را فرمان دهم، خواهی گفت.
۸از آنان مترس،
زیرا من با تو هستم تا تو را رهایی بخشم،
چنین می‌گوید خداوند.»

۹سپس خداوند دست خویش را پیش آورد و دهانم را لمس نمود، و خداوند به من گفت:

«اینک کلام خود را در دهان تو نهاده‌ام.
۱۰ بنگر، امروز تو را بر قوم‌ها و قلمروها می‌گمارم،
تا بَرکَنی و ویران سازی،
تا نابود سازی و سرنگون کنی،
و نیز تا بنا کنی و پدید آوری.»

[ارمیا ۱۰-۴: ۱]

زمانی برای تأمل ۱۰ دقیقه

چه آموختید؟ چه نکته‌ای برای شما جالب، گیج‌کننده یا روشنگر بود؟

فعالیت گروهی

طرح کلی کتاب عاموس را که در ادامه آمده بررسی کنید. تا جای ممکن بخش‌هایی از آن را بخوانید، به‌ویژه قسمت‌هایی که با علامت * مشخص شده‌اند.

عاموس در مورد موضوع زیر چه حرفی برای گفتن دارد؟

- ماهیت شخصیت خدا و اولویت‌های او

۱ :۱-۲ مقدمه‌ای بر کل کتاب که آن را به دوران پادشاهی دو پادشاه برمی‌گرداند: عُزّیا، پادشاه یهودا (۷۴۳–۷۸۳ ق.م) و یَربعام، پادشاه اسرائیل (۷۴۷–۷۸۶ ق.م).

۱ :۳-۲:۱۶ مجموعه‌ای از هفت پیشگویی مشابه علیه ملت‌های بیگانه و سپس یک پیشگویی علیه اسرائیل. یکی از آن‌ها را بخوانید تا دلیل محکومیت را دریابید. عبارت «به‌خاطر سه خطا و به‌خاطر چهار» (۱:۳ و موارد مشابه) احتمالاً راهی برای اشاره به تعداد نامعلوم اما سرانجام مشخص تخلفات است. عبارت «کیفر را کان لم یکن نخواهم کرد» به‌معنای تحت‌اللفظی آن «آن را باز نخواهم گرداند» است (ب ۳: ۱ و موارد مشابه)، یعنی خدا مانع پیامدهای گناه نخواهد شد.

۳ :۱-۶:۱۴ پیشگویی‌هایی اسرائیل.

*۳:۳-۸ ** هدف از این پرسش‌های بلاغی چیست؟ چرا فکر می‌کنید آیهٔ ۷ توسط ویراستار اضافه شده است؟

۳:۹-۱۵ شامل گفته‌هایی دربارهٔ سامره (پایتخت اسرائیل) است. توجه کنید که داوری خدا معطوف بر دو نوع ساختمان است: *اماکن مقدس (معابد)* و *منازل ثروتمندان*. چرا فکر می‌کنید این‌گونه است؟

۴ :۱-۳ پیشگویی در مورد مجازاتِ زنان ثروتمند سامره که با عنوان «گاوهای باشان» به سخره گرفته می‌شوند. چرا این زنان گناهکار شمرده شده‌اند؟

۴ * :۴-۵ آیات کلیدی هستند. عاموس از نداهای عبادیِ طنزآمیز یا نقیضه‌های سرودهای زیارتی استفاده می‌کند تا نشان دهد «عبادت» و «گناه» مترادف شده‌اند.

۴ :۶-۱۳ مجموعه‌ای از بلاها مردم را به توبه و بازگشت نزد خدا وادار نکرده است، پس اکنون باید مستقیماً با همان خدا روبه‌رو شوند.

۵ :۱-۳ پیامبر مردم را فرا می‌خواند تا نوحه یا سرود تشییع را بشنوند.

۴-۷: ۵ دعوت به جست‌وجوی خدا به‌عنوان راه حیات. اوست که صور فلکی را آفریده است (۵:۸). نه‌تنها نیروهای طبیعی را قبضه قدرت خود دارد بلکه در تاریخ نیز فعال است . (۵:۹)

۱۳-۱۰: ۵ * بخشی بسیار مهم برای فهم آموزش اجتماعیِ عاموس.

۱۵-۱۴: ۵ فراخوانی‌های بیشتر برای جست‌وجوی خدا.

۱۷-۱۶: ۵ نوحه‌ها از مرگ اسرائیل خبر می‌دهند.

۲۰-۱۸: ۵ * دربارهٔ «روز خداوند» است. این روز چه بود؟ چرا «تاریکی» بود و نه «نور»؟

۲۱-۱۷: ۵ * جشن‌ها و قربانی‌ها نکوهیده شده‌اند. حتی موسیقیِ مقدس «سروصدا» قلمداد می‌شود. به آیهٔ ۲۴ توجه ویژه کنید. عاموس اغلب عدالت و راستی را باهم می‌آورد. سعی کنید برای هرکدام تعریفی ارائه دهید. آیهٔ ۲۵ پرسشی جالب مطرح می‌کند: عاموس ادعا می‌کند که در دوران سرگردانی در بیابان، قربانی‌ها و هدایا داده نمی‌شدند، که این ظاهراً با روایت اسفار پنج‌گانهٔ تورات در تضاد است. آیا می‌توانید دلیلی برای این دیدگاه عاموس بیابید؟

۱-۷: ۶ محکومیت جامعه‌ای خودخواه که با اعلام داوری پایان می‌یابد.

۸-۱۴: ۶ مجموعه‌ای از مطالب گوناگون دربارهٔ داوری خداوند در مورد شهر.

۱-۹:۴ : ۷ پنج «گزارش رؤیا».

در دو رؤیای نخست، عاموس شفاعت مردم را می‌کند و خداوند قبول می‌کند. در سه رؤیای آخر، او شفاعت نمی‌کند و حکم پابرجا باقی می‌ماند. به تصویر «شاقول بنّایی» در ۸:۸ توجه کنید.

۱۰-۱۷: ۷ * تقابل پیامبر و کاهن. به آیهٔ ۱۴ توجه کنید. این بخش دربارهٔ دعوت عاموس به پیشگویی چه می‌گوید؟

۵-۶: ۹ سومین بخش شبیه سرود در این کتاب (همچنین ۴:۱۳ و ۹-۸: ۵ را ببینید).

۷-۸: ۹ خداوند برای ملّت‌های دیگر نیز اهمیت قائل است!

۹-۱۰: ۹ داوری با استفاده از تصویر «غربال» اعلام می‌شود.

۱۱-۱۵: ۹ این بخش احتمالاً به دورهٔ تبعید در بابل تعلق دارد. آیا این آیات برای دادن یک «پایان خوش» به کتابی که تقریباً سراسر داوری است، در اینجا گنجانده شده‌اند؟

استراحت

جمع‌بندی ۱۰ دقیقه

ژان‌پی‌یر پروُوست[۲۶] تصویری از «خدای عاموس» ارائه می‌دهد با این عناوین:

- خدایی که غُرّش می‌کند (۳:۸ ، ۱:۲)
- خدایی که دلایلی برای از دست دادن صبر دارد (۸:۲، ۶:۱۱، ۶-۱۱: ۴)
- خدایی که از سرنوشت فقیران رنج می‌کشد(۴-۶: ۸)
- خدایی که آزاد است تا ببخشد (۱۱-۱۵: ۹ ؛ ۲۳، ۶-۵ ،۷:۳؛ ۲۴ ، ۱۵-۱۴، ۵:۶)
- خدایی با آزادی و قدرت حاکمانه (۹:۶ ، ۵:۸ ، ۴:۱۳)
- خدایی که راه زندگی را نشان می‌دهد (۱۲-۱۱: ۸ ، ۱۵-۱۴: ، ۶، ۴: ۵)
- خدایی که آیندهٔ قوم خود را به‌دست می‌گیرد (۱۵-۱۱: ۹)

در مورد بینش‌های تازهٔ تان دربارهٔ کتاب عاموس و به‌طور کلی پیشگویی بحث کنید.

شخصیت و رسالت ۱۵ دقیقه

اگر فرصت کرده باشید تا بخش «ژرف کاوی» را بخوانید:

- دربارهٔ رسالت پیامبران چه آموختید؟

در غیر این صورت، اکنون به این بخش‌ها نگاهی بیندازید: حزقیال ۳–۱، اشعیا ۶:۱، ارمیا ۱، کتاب اول سموئیل ۳

•این پیامبران چه ویژگی‌های مشترکی دارند؟

نگاهی به پیش‌رو: آمادگی برای جلسه ۹: «شبی برای ظهور عیسی مسیح» ۴۰ دقیقه

هفتهٔ آینده آخرین جلسه از بخش ۱ است. برای این جلسه، باید یک ارائهٔ ۱۰ دقیقه‌ای با موضوع **«نغمه‌های ظهور»** آماده کنید.

لطفاً این کار را در گروه‌های کوچک انجام دهید. برای آماده‌سازی، زمان باقی‌ماندهٔ این جلسه و بخش آغازین هفتهٔ آینده به شما اختصاص داده شده است.

به‌طور سنتی، دوره «ظهور» آغاز سالِ کلیسایِ مسیحی به شمار می‌رود: چهار یکشنبهٔ ظهور، ما را به *نخستین* آمدن عیسی به‌عنوان نجات‌دهنده بازمی‌گرداند و به ما فرصت می‌دهد خود را برای جشن گرفتن تجسّد او در کریسمس آماده کنیم. این ایام همچنین ما را متوجه بازگشتِ شکوهمند مسیح در پایان زمان می‌کند تا در آمادگی روحانی برای آن روز زیست کنیم.

[26] Provost J-P How to Read the Prophets (London, SCM Press Ltd., 1996, pp 36ff)

موسم ظهور عیسی مسیح زمانی برای انتظار و چشم‌به‌راهی، زمانی برای تمرکز بر خدا، زمانی برای امید و شادی است. این ایّام همچنین زمانی برای خودآزمایی و آماده‌سازی همهٔ جنبه‌های وجودمان برای ملاقات با خداست. این فصل یادآور چلّهٔ روزه است و در گذشته در ایّام روزه گرفته می‌شد، اما با سخت‌گیری کمتر.

اگر متن‌های مربوط به کریسمس از کتاب مقدس حذف شود، روایت‌های مربوط به تولّد مسیح از سه انجیل حذف می‌شود؛ اما اگر متن‌های مربوط به «ظهور» حذف شود، بخش عمده‌ای از عهد عتیق و حتی بیشترِ عهد جدید را از دست خواهیم داد.

عهد عتیق بارها و بارها، با اشتیاق و انتظار، از ورود خدا به تاریخ، و نیاز شدید انسان به این مداخله و لزوم آمادگی برای آن سخن می‌گوید. عهد جدید نیز همین موضوع را تحت عنوان پسا-رستاخیز ادامه می‌دهد، و ما را ترغیب می‌کند تا برای رجعت دوبارهٔ خدا در جلال، برای داوری زندگان و مردگان، آماده باشیم.

هر کدام از شما یک یا چند بخش مشخص‌شده در زیر را انتخاب کرده و چند دقیقه صرف خواندن و تأمل در آن کنید:

اشعیا ۵-۱: ۲	اشعیا ۹-۱: ۶۴	ارمیا ۱۶-۱۴: ۳۳
متی ۴۴-۳۶: ۲۴	مرقس ۳۷-۲۴: ۱۳	لوقا ۳۶-۲۵: ۱۳

فعالیت گروهی

برای هفتهٔ آتی، یک ارائهٔ ۵ دقیقه‌ای با عنوان **«نغمه‌های ظهور»** آماده کنید تا به همهٔ ما در آماده شدن برای ظهور کمک کند.

سعی کنید از سبک‌های مختلف و استعدادهای موجود در گروه استفاده کنید — می‌توانید ترکیبی از کلام، هنر، موسیقی، شعر، داستان و دیگر خلاقیت‌ها به‌کار ببرید.

در آغاز جلسهٔ هفتهٔ آینده ۳۰ دقیقه برای تکمیل تکالیف خود وقت خواهید داشت.

بخش یک کاوشی در ایمان

جلسه ۹ نغمه‌های ظهور

جلسهٔ ۹ شبی است برای ارائه‌های شما با محوریت **«نغمه‌های ظهور».**

نیایش آغازین ۵ دقیقه

آماده‌سازی نهایی برای ارائه ۳۰ دقیقه

ارائه‌های مرتبط با موضوع ظهور ۴۰ دقیقه

تأملات پایانی ۲۵ دقیقه

محتوای هر ارائه و نحوهٔ همکاری گروه را بررسی کنید.
به صورت گروهی، موارد زیر را به بحث و تبادل نظر بگذارید:

موضوع اصلی هر ارائه چه بود؟

گروه در چه زمینه‌هایی عملکرد خوبی داشت؟

به چه شیوه‌هایی می‌توان این ارائه را گسترش یا تقویت کرد؟

از خود بپرسید: آیا در فرایند آماده‌سازی یا ارائه، صدایی ناشنیده ماند؟ اگر صدایی ناشنیده ماند، برای جلسهٔ آینده چه می‌توان کرد تا این اتفاق تکرار نشود؟

نیایش پایانی ۵ دقیقه

برای سفری که گروه تا به اینجا در طول دوره پشت سر گذاشته، شکرگزاری کنید.

دعا برای ادامهٔ این مسیر تا کریسمس.

برای همگی شما آرزوی فصلِ ظهوری سرشار از صلح، شادی، حضور خدا و کریسمسی پربرکت داریم.

پیوست ۱

امپراتوری‌های خاور نزدیک در دوره باستان

از هزارهٔ سوم پیش از میلاد، سلسله‌های گوناگونی بر مصر حکومت کردند. دوران پادشاهی کهن با آن هرم‌های مشهورش سال‌های ۲۷۰۰ تا ۲۲۰۰ ق.م را دربر می‌گیرد؛ تقریباً زمانی که نخستین شهرها در میان‌رودان ساخته شدند. پادشاهی نو (۱۰۷۰–۱۵۵۰ ق.م) با «درّهٔ پادشاهان» شناخته می‌شود. از حدود همین دوران، امپراتوری‌های مهمی در شمال شروع به شکل‌گیری کردند. نقشهٔ صفحهٔ بعد، قلمرو سه امپراتوری بزرگ را نشان می‌دهد که در دوران عهد عتیق بر منطقه تأثیر گذاشتند: آشور از حدود سال ۱۱۰۰ ق.م رشد کرد. برای مدتی، امپراتوری آشور شامل مصر هم می‌شد، اما نهایتاً در سال ۶۱۲ ق.م به دست بابلیان سقوط کرد. سپس امپراتوری بابل در سال ۵۳۹ ق.م به دست پارسیان (ایرانیان) سقوط کرد. در دوره‌های مختلفی، پارسیان نیز بر مصر حکومت کردند. امپراتوری پارس به‌سوی غرب گسترش یافت و دولت‌شهرهای یونانی را تهدید کرد. در نبرد مشهور «ماراتُن» در سال ۴۹۰ ق.م، آتنی‌ها پارسیان را شکست دادند. در سال ۳۳۳ ق.م، اسکندر مقدونی توانست داریوش سوم، پادشاه پارس را شکست داد و سراسر منطقه را فتح کند. از آن زمان تا ظهور امپراتوری روم، منطقه تحت فرمان اخلافِ سرداران اسکندر بود و به تبع آن در این منطقه فرهنگ یونانی شکوفا شد و زبان یونانی زبان مشترک سراسر شرق مدیترانه گردید. این وضعیت در دورهٔ رومیان نیز تداوم یافت.

جدول زیر بخشی از این اطلاعات را به اختصار نشان می‌دهد.

دوره‌های تاریخی	عصر آهن ۲								
نوشتار	عبری کلاسیک				الفبای یونانی				
یونان/ رم					المپیک ۷۷۶		ماراتن ۴۹۰	عصر طلایی	اسکندر ۳۳۳-۳۲۳	دوران یونان‌مداری	رم
میان‌رودان	آشور (پایتخت نینوا)				بابل (تسخیر نینوا در سال ۶۲۱)			پارس (کوروش بابل را در سال ۵۳۹ فتح می‌کند)			
اسرائیل	**داوود-سلیمان**	**پادشاهان اسرائیل**			**سقوط سامره ۷۲۱**						
یهودا		**پادشاهان یهودا**						**تبعید ۵۹۷ / ۵۸۶ – ۵۳۷**		**اسکندر**	
	۱۰۰۰	۹۰۰	۸۰۰	۷۰۰	۶۰۰	۵۰۰	۴۰۰	۳۰۰	**بطلمیوسیان / سلوکیان** ۲۰۰		

میان این دو مرکز امپراتوری، چندین ملت کوچک‌تر و دولت‌شهر وجود داشتند. گاهی آن‌ها به سطحی از استقلال دست می‌یافتند، اما در بیشترِ مواقع تحت نفوذ یکی از این امپراتوری‌ها قرار می‌گرفتند؛ یا به‌صورت دولت‌های وابسته (واسال) درمی‌آمدند و یا استان‌هایی با فرمانداراني که از پایتخت امپراتوری بر آن‌ها گمارده می‌شدند.

در حدود قرن دوازدهم پیش از میلاد، مجموعه‌ای از قبایل وارد منطقهٔ میان رود اردن و دریای مدیترانه شدند و به‌تدریج ساکنان کنعانی را آواره کردند.

در مقطعی، دو پادشاهی وجود داشت: اسرائیل در شمال و یهودا در جنوب.

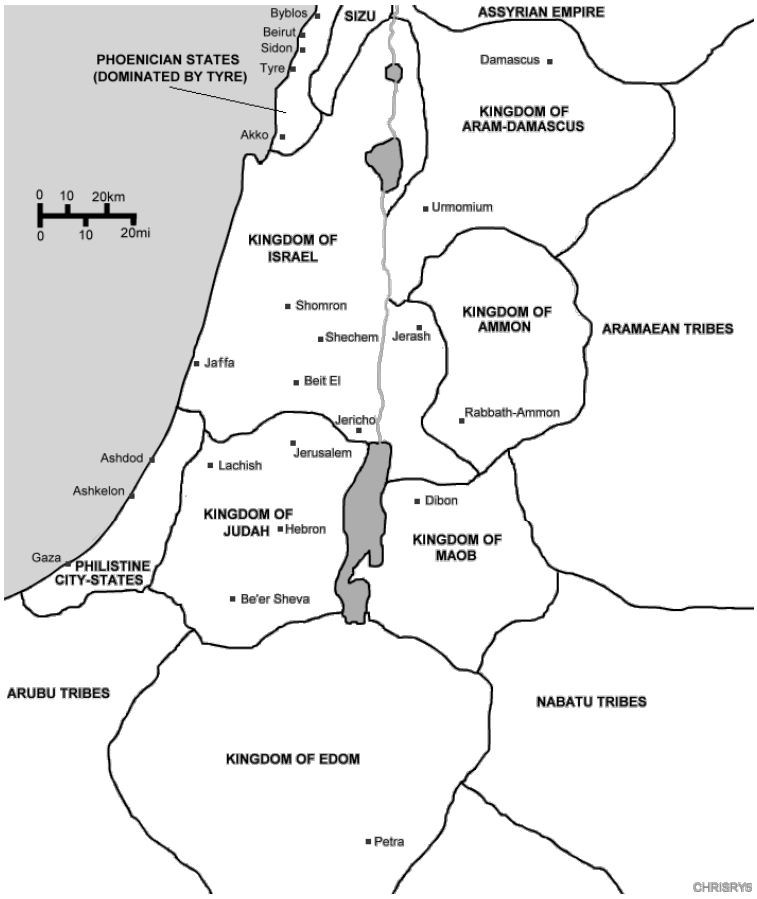

کتاب مقدس می‌گوید این دو ابتدا تحت فرمانروایی پادشاهان داوود و سلیمان متحد بودند، اما تنها شواهد موجود دربارهٔ این پادشاهان در خود کتاب مقدس است؛ نه گزارش مستقلی وجود دارد و نه شواهد باستان‌شناسی چشمگیری.

در سال ۷۲۱ ق.م، پادشاهی شمالی با پایتختی سامره به دست آشوریان سقوط کرد (کتاب اول پادشاهان ۱۷:۵ به بعد). پادشاهی یهودا که در اورشلیم متمرکز بود، روزبه‌روز نگران‌تر می‌شد. یک‌صد سال بعد، بابلیان آشوریان را شکست دادند. در سلسله‌ای از اقدامات مذبوحانه که می‌توانید در فصول پایانی کتاب دوم پادشاهان بخوانید، پادشاهان یهودا تلاش کردند به منظور حفظ استقلال خود با دیگر دولت‌ها متحد شوند. سرانجام، در سال ۵۹۷ ق.م، نبوکدنصر آن‌ها را شکست داد. او برای مدت ده سال تلاش کرد یهودا را به‌صورت یک دولتِ وابسته اداره کند. سرانجام در سال ۵۸۶ ق.م، ناکامی‌اش در حرف‌شنوی صدقیا باعث شد اورشلیم و معبد آن را ویران کند.

سیاست بابلیان اینگونه بود که هنگام تسخیر یک ملت، افراد شاخص آن جامعه را تبعید کنند. سه آیهٔ آخر کتاب ارمیا رویدادهای این دوره را اینچنین خلاصه می‌کند:

این است شمار مردمی که نبوکدنصر به تبعید برد: در سال هفتم، سه‌هزار و بیست‌وسه یهودی؛ در سال هجدهمِ نبوکدنصر، هشصد و سی‌ودو نفر از اورشلیم؛ در سال بیست‌وسومِ نبوکدنصر، نبوزرادان، فرماندهٔ نگهبانان، هفصد و چهل‌وپنج نفر از یهودا را به تبعید برد؛ همهٔ افراد چهار هزار و شش‌صد نفر بودند.

(ارمیا ۵۲: ۲۸–۳۰)

بعداً خواهیم دید که این تبعید به بابل چه تأثیر عظیمی بر شکل‌گیری دین یهود و عهد عتیق داشت.

در سال ۵۳۷ ق.م، کوروش، شاه پارس، بابل را فتح کرد. رویکرد پارسیان به ادارهٔ امپراتوری متفاوت از رویکرد بابلیان بود و یهودیان در سال ۵۳۹ ق.م اجازه یافتند به اورشلیم بازگردند. گزارش این بازگشت را می‌توانید در کتاب‌های عزرا و نحمیا بخوانید.

پس از دورهٔ پارسیان و اسکندر، این سرزمین به‌ترتیب تحت حکومت بطلمیوسیان از مصر و سلوکیان از انطاکیه قرار گرفت. دوره‌ای کوتاه از استقلال از سال ۱۶۷ ق.م سرانجام به ادغام این سرزمین در امپراتوری روم منتهی شد.

پیوست ۲

منابعِ اسفارِ پنجگانه

تا حدود پانصد سال پیش، بیشتر مردم بر این باور بودند که پنج کتاب نخست کتاب مقدس (پیدایش، خروج، لاویان، اعداد و تثنیه) را همگی موسی نوشته است (یا دست‌کم تا روایت مرگ موسی در آخرین فصل تثنیه). اما از حدود سال ۱۷۰۰ به‌بعد، پژوهشگران رفته‌رفته بر این باور شدند که این کتاب‌ها از منابع قدیمی‌تری گردآوری شده‌اند؛ چه توسط خود موسی، و چه توسط ویراستارانی که قرن‌ها پس از وی می‌زیستند.

عوامل زیر این دیدگاه را تقویت کردند:

- تکرار داستان‌ها یا بخش‌هایی از داستان‌ها با تفاوت اندکی از یکدیگر (مثلاً دو داستان آفرینش در سفر پیدایش، دو گزارش از ورود حیوانات به کشتی نوح)
- تفاوت‌های واژگانی و سبکی، به‌ویژه استفاده از نام‌های مختلف برای خدا
- بیانات یا نگرش‌های ناسازگار / متناقض

پژوهشگران راه‌های مختلفی برای تقسیم این متون به چهار منبع جداگانه یافتند:

- منبعJ: نام‌گذاری‌شده بر اساس استفاده از واژهٔ یَهُوه (YHWH) برای خدا، که در گذشته «یهوه» یا«Jehovah» ترجمه می‌شد. آبشخور این سنت را می‌تواند در محافل سلطنتی اورشلیم پیدا کرد.
- منبعE: نام‌گذاری‌شده بر اساس استفاده از اِلوهیم (Elohim) برای خدا. این سنت از پادشاهی شمالی (پس از تقسیم کشور) می‌آید و تحت تأثیر شدید پیامبرانی چون الیاس و هوشع بوده است.
- منبعD: یا سنت تثنیه‌ای (Deuteronomistic) ، زیرا بیش از همه در کتاب تثنیه یافت می‌شود.
- منبعP: سنت کاهنی (Priestly) که در بخش‌های مختلفی از اسفار پنجگانه دیده می‌شود. بیشتر کتاب لاویان از این سنت سرچشمه می‌گیرد.

دربارهٔ قدمت این سُنن، میزان بازنمایی آن‌ها در اسناد کامل‌شده، و چگونگی تدوین و گردآوری‌شان، کماکان میان پژوهشگران بحث و اختلاف‌نظر وجود دارد.

شرح کلاسیک این نظریه را یولیوس وِلهُوزن[۲۷] (۱۹۱۸–۱۸۴۴) ارائه کرده است، به‌ویژه در کتاب *مقدمه‌ای بر تاریخ اسرائیل* که نسخهٔ نهایی آن در سال ۱۸۸۲ منتشر شد. ولهوزن ترتیب و ترکیب زیر را پیشنهاد کرده است:

[27] Julius Wellhausen

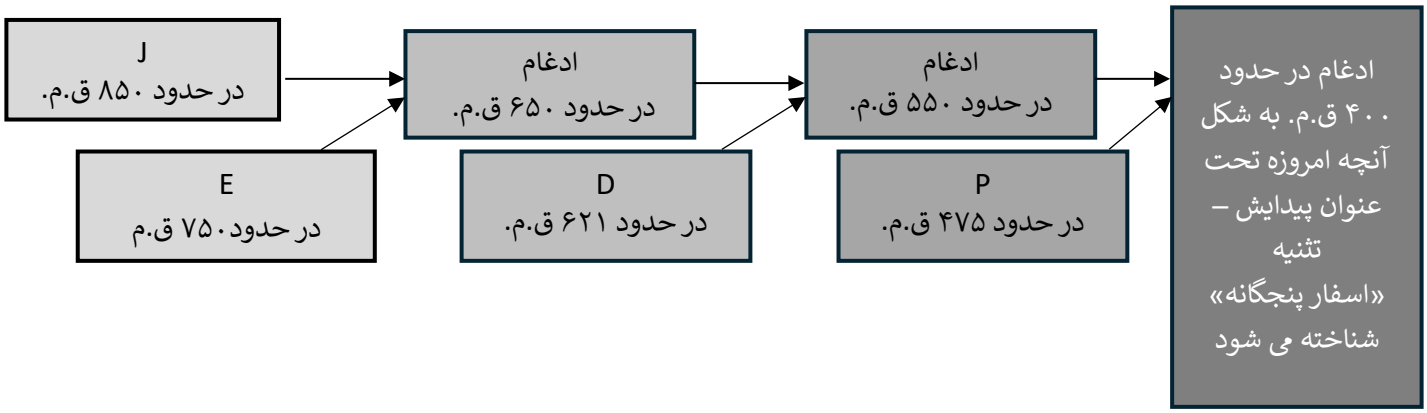

این نوع نگاه به اسفار پنجگانه طی صد سال بعد، بیشتر پژوهش‌های عهد عتیق را تحت تأثیر قرار داد. بسیاری از پژوهشگران تلاش کردند آیه‌به‌آیه تشخیص دهند که هر بخش از کدام منبع فوق‌الذکر آمده است و دربارهٔ تعداد منابع و تاریخ آن‌ها — همان‌گونه که در جدول بالا آمده — بحث می‌کردند. اما از دههٔ ۱۹۴۰ به بعد، شمار فزاینده‌ای از پژوهشگران از این رویکرد خسته شدند یا اعتبار آن را زیر سؤال بردند. توجه، بیشتر به پیام، معنا و ساختار نهایی متون معطوف شد. امروزه اغلب پژوهشگران موافق‌اند که منابع مختلفی، که با JEDP نمایش داده می‌شوند، در اسفار پنجگانه وجود دارند، اما فرآیندی که طی آن این مواد با یکدیگر تلفیق شده‌اند، احتمالاً بسیار پیچیده‌تر از نظریهٔ ولهُوزن است، هرچند شاید خودِ این فرآیند کمتر از نتیجهٔ نهایی اهمیت داشته باشد.

روایات در عهد عتیق

اکنون که آشنایی شما با عهد عتیق بیشتر شده، احتمالاً متوجه شده‌اید که اسفار پنجگانه تنها جایی نیست که چند روایت‌های مختلف در کنار هم حضور دارند. برای نمونه، کتاب اول تواریخ باب ۱۰ تا کتاب دوم تواریخ باب ۳۶ تاریخی از اسرائیل — از مرگ شائول تا تبعید — ارائه می‌کند که به موازات روایت‌های کتاب دوم سموئیل و کتاب اول و دوم پادشاهان است. این امر نشان می‌دهد روایت‌هایی که بر اسفار پنجگانه اثر گذاشته‌اند، در بخش‌های دیگر عهد عتیق نیز یافت می‌شوند.

این نکته نباید جای شگفتی باشد: عهد عتیق حاصل تجربهٔ دو پادشاهی اسرائیل و یهودا و همچنین رویکردهای متفاوت به عبادت خداست. در دوران تبعید، هنگامی که معبد اورشلیم ویران و نظام پادشاهی برچیده شده بود، جایگزینی برای دینِ متمرکز شکل گرفت که به صورت عبادت در کنیسه متبلور شد. از آن زمان تا ویرانی نهایی معبد در سال ۷۰ میلادی توسط رومیان، دست‌کم دو جریان دینی وجود داشت. حتی در دوران عهد جدید نیز می‌توان روایات متفاوت یهودی را مشاهده کرد که نمونه‌های آن صدوقیان[۲۸] و فریسیان[۲۹] هستند. (روایت مکتوب گروه سومی به نام اِسنیان[۳۰] تا زمان کشف «طومارهای بحرالمیّت» پنهان مانده بود.)

[28] Sadducees
[29] Pharisees
[30] Essenes

به روایت P

نُه فصل نخست کتاب اول «تواریخ[۳۱]» شامل فهرست‌ها و تبارنامه‌هایی از «آدم» تا مردمانی است که از تبعید به اورشلیم بازگشتند. وجود این فهرست‌های طولانی نشان می‌دهد که این اثر با سنت کاهنی (P) مرتبط است. در بخش‌های کاهنیِ اسفار پنجگانه، به‌ویژه در کتاب «اعداد»، به فهرست‌های مشابه فراوانی برمی‌خوریم.

در محتوای کتاب تواریخ، توجه ویژه‌ای وجود دارد به افرادی که از بابل بازگشتند؛ موضوعی که در کتاب‌های عزرا و نحمیا نیز به آن توجه شده است. این را در فهرست‌های اول کتاب می‌توانید مشاهده نمایید. در پایان کتاب دوم تواریخ، فرمان کوروش آمده که به یهودیان اجازهٔ بازگشت به اورشلیم را داده است. این فرمان عیناً در آغاز کتاب عزرا تکرار شده است (کتاب دوم تواریخ ۳۶:۲۳؛ عزرا الف ۳. ۲. ۱) در اینجا مجموعه‌ای از کتب دیده می‌شود که همگی منعکس‌کننده یک دغدغهٔ مشترک‌اند: اولویت‌داشتن نقش کاهنان یهودی. برخی پژوهشگران، عزرا را نویسندهٔ اصلی این مجموعه می‌دانند؛ هرچند این مسأله قطعیت ندارد، اما او بی‌شک، روایتی قوی را نمایندگی می‌کند.

تاریخ تثنیه

متنی که کتاب تواریخ به موازات آن است، معمولاً «تاریخ تثنیه[۳۲]» نامیده می‌شود. این مجموعه را می‌توان ادامهٔ کتاب «تثنیه» به شمار آورد. تثنیه روایت موسی از سرگردانی اسرائیل تا هنگام مرگ خود اوست. داستان در کتاب‌های یوشع، داوران، سموئیل و پادشاهان ادامه می‌یابد. (در انجیل‌های مسیحی، کتاب «روت[۳۳]» در این میان قرار گرفته، اما در تنخ عبری، روت در بخش «نوشتارها[۳۴]» است؛ از نظر سبک، روت به‌وضوح در زمره مورخان تثنیه‌ای نیست.)

در خود کتاب تثنیه، مجموعه‌ای از قوانین وجود دارد که قوانینِ تثنیه‌ای (تثنیه ۲۶–۱۲) نامیده می‌شود. بخش قابل توجهی از تاریخ تثنیه به بررسی میزان وفاداری نسل‌های مختلف به این قوانین می‌پردازد. (برای نمونه، تثنیه ۱۲:۲ به بعد را با کتاب دوم پادشاهان ۱۸:۳ به بعد مقایسه کنید، یا بهره‌کشی تعداد زیادی از پادشاهان بدکردار).

تفاوت میان این دو روایت تاریخی به ما کمک می‌کند تا متوجه تفاوت روایات شویم و آنها را از هم بازشناسیم. اما کتاب‌های دیگری نیز در عهد عتیق وجود دارند که می‌توان آن‌ها را با یک یا چند روایت دیگر پیوند داد. هنگام مطالعهٔ این کتب شاید بتوانید اولویت‌های متفاوت نویسندگان را تشخیص دهید. این موضوع یادآور آن است که عهد عتیق از دلِ زندگی پویای جامعه‌ای پدید آمده است که در آن دیدگاه‌ها و رویکردهای مختلفی وجود داشته است. از درون همین فرآیند، مجموعهٔ گسترده‌ای از ادبیات بیرون آمده که امروزه از آن به «عهد عتیق» یاد می‌کنیم.

[31] Chronicles
[32] Deuteronomistic History
[33] Ruth
[34] Writings